

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา/ผู้ร้อง เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า นายอมร อมรรัตนนานนท์ มีหนังสือร้องเรียนต่อประธานวุฒิสภาว่า กรรมการ ป.ป.ช. สามคน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใน ห้างหุ้นส่วน บริษัท เป็นการกระทำอันฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ผู้ร้อง จึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ศึกษาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ปรากฏข้อเท็จจริงว่า

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๓ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมลงมติเลือก นายเกริกเกียรติ ฯ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ บุคคลทั้งสามตามหนังสือร้องเรียน ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

กรณีนายเกริกเกียรติ ฯ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า นายเกริกเกียรติ ฯ มีชื่อเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุการโยธา ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓)

กรณีพลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครว่า มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๑ แสดงสำเนาหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ว่า มีการดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

กรณีคุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครว่า มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ มีแต่หนังสือของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ น้องสาว ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวคนหนึ่ง รับรองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ มีการดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว กรณีของนายเกริกเกียรติ ฯ ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) คงมีปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา จะถือว่าเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือไม่

๒. หากฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๓. กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้น จะถือว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๔. หากฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน คือ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ หรือคนใดคนหนึ่งในสองคนนี้ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้วองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่ และหากฟังได้ว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

ผู้ร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานต่อไป

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

พิจารณาแล้ว ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณี ที่กรรมการ ป.ป.ช. บางคนกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า จะถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้นหรือไม่ หากไม่ถูกต้อง การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ ถือได้ว่าเป็นปัญหา

เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญและประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ๕ ต่อ ๕ เสียง ว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ให้แจ้งประธานรัฐสภาทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔ แก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่าได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ เป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ยื่นต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ๑ รับทราบการแสดงเจตนาลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในวันนั้นเอง ด้วยการเขียนข้อความ “ทราบ” และลงลายมือชื่อพร้อมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ไว้ท้ายหนังสือลาออก ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการและมิได้เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ส่วนการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท ๑ นั้น เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ แล้ว ก็ไม่มีสิทธิหรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ คงเป็นอำนาจหน้าที่ของพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ๑ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ๑ เท่านั้นที่จะดำเนินการได้ ต่อมา เมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนพบว่า บริษัท เดอะ เบสท์ ๑ ยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ๑ ตามหนังสือลาออก จึงติดต่อสอบถามพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ๑ ได้รับแจ้งว่า เนื่องจากบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ ไม่เคยประกอบกิจการใดๆ ตลอดมา ตั้งแต่จดทะเบียนตั้งบริษัท ๑ จนถึงทุกวันนี้ และไม่มีกิจการจ้างพนักงานประจำ จึงทำให้หลังล้มที่จะต้องไปถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียน และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ๑ ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ๑ ให้ตรงตามความเป็นจริง ปรากฏรายละเอียดในสำเนาหนังสือรับรองของนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ซึ่งไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ แล้ว

การมีหนังสือแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ ซึ่งกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ๑ รับทราบ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยยังมีได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า

มีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง การได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ถูกร้อง จึงเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๔ ของพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ พยาน ประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า เมื่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ได้รับใบลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ของผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว เนื่องจากบริษัทมิได้มีการดำเนินกิจการ ไม่มีพนักงานบริษัทประจำ พยานจึงมิได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัทในทันที เวลาได้ล่วงเลยมานานจนลืม ต่อมา เมื่อได้รับการสอบถามจากผู้ถูกร้องที่ ๑ พยาน จึงรีบดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๔

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ แก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒ วุฒิสภามีมติเลือกให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท วงศ์อมร จำกัด และเขียนบันทึกลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ ซึ่งอยู่ในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีในแบบนำเสนอซองปิด และบัญชีกำไรขาดทุน และในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุน ซึ่งเป็นของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในปี ๒๕๔๒ นั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างบริษัท เนื่องจากสำเร็จการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ทางบัญชี ไม่เคยทำบัญชี การที่ลงลายมือชื่อไปนั้น เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบและเป็นช่วงคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๒ ถึงเดือนเมษายน ๒๕๔๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๔๒ การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้กลับมาเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ แล้ว

กรณีบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อ คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แต่ด้วยเหตุที่กิจการของบริษัท วงศ์อมร ฯ เกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา ฯ แต่เพียงผู้เดียว ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงไม่ได้ติดตามว่า คุณหญิงวนิดา ฯ ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือไม่ จนปรากฏข่าวทางสื่อมวลชนเมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า ยังมีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ อยู่ จึงสอบถามจากคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งได้รับการยืนยันว่าหลังจากได้รับแจ้งการลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจาตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ให้นำคนไปถอนชื่อแต่ไม่ได้ติดตามเรื่อง และรับว่าจะไปติดตามเรื่องให้ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ประกอบมาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ นั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ สามารถกระทำได้ โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัท ด้วยการแสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ย่อมมีผลทำให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นไปทันที โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ของคุณหญิงวนิดา ฯ พยาน ประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า เมื่อประมาณวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ พยานในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท วงศ์อมร ฯ ได้รับแจ้งจากคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นหนังสือและด้วยวาจาว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ เนื่องจากได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แต่พยานจำไม่ได้ว่า ให้ผู้ใดไปดำเนินการถอนชื่อ และไม่ได้ติดตามเรื่อง เพราะผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับบริษัท ฯ และไม่เคยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากบริษัท ฯ ด้วย ต่อมา เมื่อมีข่าวทางสื่อมวลชนเกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๒ ประมาณเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงสอบถามพยาน พยานตรวจสอบ และพบว่ายังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขทางทะเบียนรวมทั้งได้ค้นหาค้นหาบันทึกการขอลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ไม่พบ อย่างไรก็ตามขอรับรองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ แล้ว ตั้งแต่เมื่อประมาณวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ เหตุที่พยานไม่ได้จดทะเบียนแก้ไขทางทะเบียนในเวลานั้น เนื่องจากพยานลืมน และปัจจุบันดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขแล้ว ปรากฏรายละเอียดตามสำเนาหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีความเห็นเกี่ยวกับการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ว่า เป็นขั้นตอนก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เมื่อบุคคลใดได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว “ผู้ที่ได้รับเลือก” ต้องลาออกจากการเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่า ตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก หากไม่ดำเนินการ ถือว่าผู้ได้รับเลือกไม่เคยได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งวุฒิสภาต้องเริ่มกระบวนการสรรหาและเลือกใหม่ตามมาตรา ๒๕๗ สำหรับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้ ผ่านกระบวนการสรรหาและเลือกมาแล้ว และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน ซึ่งประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งเรียบร้อยแล้ว บุคคลทั้งเก้าคนจึงเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง โดยสมบูรณ์ และชอบด้วยกฎหมาย หากต่อมา ปรากฏว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งคนใด ต้องพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เพราะกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ มาตรา ๒๖๐ วรรคสอง ก็บัญญัติให้กรรมการ ป.ป.ช. ที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ตราบใดที่ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดยังไม่ได้วินิจฉัยว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ผู้นั้นก็ยังคงเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งโดยผลของกฎหมายเนื่องจากเหตุอื่น

สำหรับการพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า กระทำการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ จะมีผลเมื่อใดนั้น หลักของกฎหมายมหาชนยืนยันโดยชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ผ่านกระบวนการแต่งตั้งโดยชอบ และดำรงตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติภารกิจอย่างใดย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดสำหรับตำแหน่งดังกล่าวอยู่โดยสมบูรณ์ แม้จะมีการโต้แย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่า คุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้ามก็ตาม จนกว่าจะมีการวินิจฉัยชี้ขาดถึงที่สุดขององค์กรที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด เพื่อให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการต่อไปได้ และประโยชน์สาธารณะได้รับความคุ้มครอง หากปรากฏในภายหลังว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจริงดังที่มีคำคัดค้าน รัฐซึ่งเป็นผู้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณะก็ชอบที่จะต้องคุ้มครองประโยชน์ของปัจเจกชนแต่ละคนและประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนที่จะมีการวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๑๕ บัญญัติรับรองหลักการนี้ว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งการพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ นำหลักการดังกล่าวมาใช้กับการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยบัญญัติว่า “การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมา เนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว” นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้ขยายหลักการในเรื่องการไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไปถึงองค์กรตรวจสอบที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๒ ให้นำมาตรา ๕๗ มาใช้กับการขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามหรือกระทำการอันต้องห้ามของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หลักในเรื่องการไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไม่เพียงแต่เป็นหลักการที่ใช้สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจหน้าที่ในทางปกครองเท่านั้น รัฐธรรมนูญได้รับรองหลักการนี้เป็นการทั่วไป โดยกำหนดให้ใช้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และองค์กรควบคุมตรวจสอบอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญด้วย

คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรควบคุมตรวจสอบในภาคมหาชน ต้องอยู่ภายใต้หลักการไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ และหลักความต่อเนื่องสม่ำเสมอของบริการสาธารณะ อันเป็นหลักการพื้นฐานทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในภาคมหาชนทุกองค์กร การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในมาตรา ๕๗ และบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้สำหรับกรรมการในคณะกรรมการการเลือกตั้งอันเป็นองค์กรตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเช่นเดียวกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในมาตรา ๑๕๒ ก็ยังเป็นการรับรองหลักการดังกล่าวว่า เป็นหลักการที่จะต้องใช้กับองค์กรอิสระที่ใช้อำนาจตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรอื่นๆ ในฐานะบทกฎหมายที่ใกล้เคียง

อย่างยิ่งด้วยนั่นเอง ดังนั้น หากศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่ง คำวินิจฉัยดังกล่าวย่อมจะไม่มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นมาแล้วก่อนหน้าการวินิจฉัยดังกล่าว

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณีและสืบพยานในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ โดยอนุญาตให้มีการแถลงและสืบพยานได้เฉพาะประเด็นในคำร้อง ซึ่งในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ จะมีการณีเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ เพียงบริษัทเดียวเท่านั้น

ประธานรัฐสภา/ผู้ร้อง โดยนายคำนวณ ชโลปถัมภ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้รับมอบอำนาจแถลงศาลสรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและแถลงเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัทเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผลให้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้าม ทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่เริ่มแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำอย่างไรที่จะถือว่าเป็นการ ลาออกโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ผู้ร้องตอบการซักค้านของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายกล้าณรงค์ จันทิก เลขานุการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รับมอบอำนาจ ว่า ผู้ร้องมีความเห็นว่า การลาออกตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ ต้องเป็นกรณีที่มีหลักฐานชัดเจน การลาออกด้วยวาจาไม่น่ารับฟังได้ จึงเชื่อถือหลักฐาน ที่เป็นหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ แม้ว่าจะยังไม่ได้จดทะเบียนทันทีหลังจากยื่นหนังสือลาออก ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออก มีแต่พยานบุคคล คือ คุณหญิงวนิดา ฯ ให้ถ้อยคำ ต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมว่า “เรื่องนี้ดิฉันได้รับหนังสือจากคุณหญิงปรียา ฯ และเวลานี้ยังไม่พบว่าอยู่ที่ใด จะทำขึ้นใหม่ก็ไม่ทราบว่าจะทำหรือไม่...” จึงรับฟังไม่ได้ว่า มีการลาออกแล้ว

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ติดใจซักค้าน และนำพยานบุคคล คือ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ เบิกความ ยืนยันคำให้การเป็นหนังสือของพยานที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นศาลไว้แล้ว

ศาลให้ผู้ร้องซักถามผู้แทนกรมทะเบียนการค้า ซึ่งเป็นพยานที่ศาลมีหนังสือเรียกมา คือ นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนนุ่ม และให้ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ซักค้าน

สรุปคำเบิกความของพยานได้ว่า ผลของการลาออกจากราชการตำแหน่งกรรมการบริษัท ระหว่างบริษัทกับ กรรมการจะใช้ความผูกพันกันระหว่างการเป็นตุ๊กตาหรือตัวแทน เมื่อตัวแทนแจ้งความประสงค์ไม่ว่า ด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อตุ๊กตา คือ กรรมการ ผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท ก็ถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากราชการระหว่างกรรมการผู้นั้นกับบริษัท แต่จะมีผลผูกพันบุคคลภายนอกต่อเมื่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทได้นำความนั้นไปจดทะเบียนต่อ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ การดำเนินการจดทะเบียนกรณี กรรมการบริษัทลาออก เป็นหน้าที่ของบริษัท ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของผู้ที่ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

ปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยมี ๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก จากวุฒิสภาเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้จดทะเบียน การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายใน กำหนดเวลาข้างต้นเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ หากฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน คือ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนนี้ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่ และหากฟังได้ว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้อง มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถูกต้องหรือไม่ เพียงใด

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ บัญญัติว่า

“คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖

การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการสรรหากรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธาน ศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรพรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน เป็นกรรมการ

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ”

มาตรา ๒๕๘ บัญญัติว่า

“ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานของรัฐ

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

ในกรณีที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือก จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐาน ให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่ วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่า ผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับ”

มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม บัญญัติว่า

“การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม...”

ดังนั้น กรรมการ ป.ป.ช. จึงต้องไม่เป็น หรือดำรงตำแหน่ง หรือประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด ตามที่มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๔) บัญญัติไว้ หากผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เป็นบุคคลตามมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๔) บุคคลนั้นจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออก

จากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่า ได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว โดยต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก หากไม่ดำเนินการให้ถือว่า บุคคลนั้นมิได้เคยรับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ประเด็นที่ ๑ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เป็นการกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง หรือไม่

ผู้ร้องอ้างพยานเอกสาร คือ หนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ออกให้ ณ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๔ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังคงมีชื่อเป็นกรรมการ บริษัท เดอะ เบสท์ ฯ เพราะมีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ คือ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการดำเนินการจดทะเบียนในภายหลังและเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างพยานเอกสารในชั้นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและชั้นสืบพยาน คือ สำเนาหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยมี พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ประธานกรรมการและกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ลงลายมือชื่อรับทราบวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และอ้างพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ เป็นพยานบุคคลยืนยันคำให้การเป็นหนังสือที่ยื่นต่อศาลว่า ตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทนี้ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบันบริษัทยังไม่ได้ดำเนินพาณิชย์กิจแต่อย่างใด ไม่เคยมีทั้งรายได้หรือรายจ่าย และไม่เคยจ้างพนักงาน ดังนั้นเมื่อได้รับหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทจากผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว พยานจึงมิได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัททันที จนกระทั่งล้ม ต่อมา เมื่อได้รับการสอบถามจากผู้ถูกร้องที่ ๑ พยานจึงรีบดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากรายชื่อกรรมการบริษัทเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไป ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในบริษัทไว้ ๔ ประการ สรุปได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๗ ประกอบมาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง การลาออกจากตำแหน่งในบริษัทสามารถกระทำได้ตลอดเวลาโดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทดำเนินการจดทะเบียน

พิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ เป็นหนังสือลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ยื่นต่อพลเอก เอื้อมศักดิ์ ๑ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ซึ่งลงลายมือชื่อรับทราบเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยพลเอก เอื้อมศักดิ์ ๑ เบิกความยืนยันต่อศาลว่า ได้รับทราบการลาออกจริง การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. การจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ จึงเป็นการรับรองการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ดังนั้น ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่วุฒิสภามีมติเลือกผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ อันเป็นข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ ๒ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ๑ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้น เป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสองหรือไม่

ผู้ร้องอ้างพยานเอกสาร คือ หนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ออกให้ ณ วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๔ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังคงมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ๑ ต่อมามีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร โดยไม่มีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นการดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาซึ่งผู้ร้องเห็นว่า การลาออกตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ต้องเป็นกรณีที่มีหลักฐานชัดเจน การลาออกด้วยวาจาไม่น่ารับฟังได้ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีเพียงพยานบุคคล คือคุณหญิงวนิดา ๑ รับรองว่า ได้รับหนังสือลาออกจากผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ไม่สามารถนำหลักฐาน คือหนังสือลาออกมาแสดงได้ จึงรับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทภายในกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง

ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างพยานเอกสารในชั้นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและชั้นสืบพยาน คือหนังสือของคุณหญิงวนิดา ฯ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ รับรองในฐานะผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท วงศ์อมร ฯ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการและผู้ถือหุ้นของบริษัท วงศ์อมร ฯ ตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ เมื่อทราบว่า วุฒิสภามีมติเลือกผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และยื่นคำให้การเป็นหนังสือของคุณหญิงวนิดา ฯ เป็นพยานต่อศาลด้วย สรุปได้ว่าระหว่างวันที่ ๑ ถึง ๓ เมษายน ๒๕๕๒ พยานได้รับแจ้งการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ จากผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งเป็นบันทึกและด้วยวาจา แต่จำไม่ได้ว่า ให้ผู้ใดไปดำเนินการถอนชื่อทางทะเบียน ต่อมาเมื่อปรากฏข่าวทางสื่อมวลชนเมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องที่ ๒ สอบถามเรื่องนี้พยานตรวจสอบพบว่า ยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขทางทะเบียน และค้นหาคำบันทึกการลาออกของผู้ถูกร้อง ที่ ๒ แต่ไม่พบ และรับรองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว เมื่อประมาณวันที่ ๑ ถึง ๓ เมษายน ๒๕๕๒ เหตุที่พยานไม่ได้ติดตามเรื่องการจดทะเบียนแก้ไขในเวลานั้น เนื่องจากเห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีส่วนเป็นเจ้าของบริษัทที่แท้จริง และไม่เป็นผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท ทั้งนี้ พยานได้ดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ แล้ว ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔

พิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท โดยคุณหญิงวนิดา ฯ มีหนังสือรับรองและผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำให้การเป็นหนังสือของคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งให้การรับรองว่ารับทราบการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ทั้งด้วยหนังสือและวาจาตั้งแต่ประมาณวันที่ ๑ ถึง ๓ เมษายน ๒๕๕๒ แล้ว การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทสามารถทำได้โดยแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัทโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ และหน้าที่ในการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจ ทั้งนี้ เป็นหลักทั่วไปที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้ตามคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ หรืออย่างช้าตั้งแต่วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ ๓ ตามคำร้องที่ขอให้วินิจฉัยว่า หากฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน คือ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือคนใดคนหนึ่งทั้งสองคนนี้ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘

วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่ และหากฟังได้ว่าองค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องมาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถูกต้องหรือไม่ เพียงใด นั้น

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ จำกัด อันเป็นข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ผู้ถูกร้องทั้งสองคนได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีตามประเด็นที่ ๓ จึงไม่ต้องวินิจฉัย

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญด้วยคะแนนเสียง ๑๑ เสียง (โดยอีก ๓ เสียงคือ นายจุมพล ณ สงขลา นายปรีชา เฉลิมวณิช และนายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ ไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยมาตั้งแต่ต้น) จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ

นายประเสริฐ นาสกุล

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายกระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลโท จุฑ อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปรีชา เฉลิมวณิช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายพันธ์ จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุจิต บุญบงการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุจินดา ขงสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรณี พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการบริษัท)

ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอคำร้อง ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ในปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ที่มีกรรมการ ป.ป.ช. ที่ไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามมาแต่ต้น จะมีผลทำให้การที่ได้กระทำไปแล้วทั้งปวงต้องเสียไป หรือไม่

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาเป็นอย่างเดียวกันกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

โดยที่ข้อเท็จจริงที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับมีเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดอีก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๗ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๕๘ มาตรา ๒๖๐ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๕๗ ถึงมาตรา ๓๐๒

๒. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๘ มาตรา ๓๘๖ มาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ มาตรา ๘๓๑ มาตรา ๑๑๕๑ มาตรา ๑๑๕๗ และมาตรา ๑๑๖๗

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๕ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๕

๔. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๑๕

ปัญหาที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย

๑. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องที่ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ว่า การที่พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์

และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการบริษัท โดยที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่า ยังมีได้ลาออกก่อนวันที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จะถือว่ากระทำการอันต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาตั้งแต่ต้น หรือไม่

๒. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งมีกรรมการ ป.ป.ช. ที่ไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามมาแต่ต้น จะมีอำนาจหน้าที่สมบูรณ์ หรือมีผลทำให้การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กระทำไปแล้วทั้งปวงต้องเสียไป หรือไม่

คำวินิจฉัย

เนื่องจากประธานวุฒิสภากำหนดที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ เสนอคำร้องนี้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ นั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้น หรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” จึงเห็นว่า

ปัญหาแรก

การที่กรรมการ ป.ป.ช. กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) ตามที่ผู้ร้องเสนอคำร้องมานี้ แม้จะมีใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่โดยตรงขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่เนื่องจากมีปัญหาค่าที่ต้องพิจารณาต่อเนื่องจาก คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งมีกรรมการ ป.ป.ช. ที่ไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามมาแต่ต้น จะมีอำนาจหน้าที่สมบูรณ์ หรือมีผลทำให้การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กระทำไปแล้วทั้งปวงต้องเสียไปหรือไม่ ดังนั้น จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องรับคำร้องในส่วนที่เป็นปัญหานี้ไว้พิจารณาด้วย

สำหรับ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์/ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งต่อศาล เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทำหนังสือลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ยื่นต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุลละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจ แต่เพียงผู้เดียวของบริษัท ฯ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ รับทราบการลาออกโดยเขียนข้อความว่า “ทราบ” และลงลายมือชื่อพร้อมกับตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทในใบลาออกแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยเข้าไปในบริษัท ฯ หรือจัดการกิจการของบริษัท ฯ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจไปขอจดทะเบียนแก้ไขรายชื่อกรรมการบริษัท ให้ตรงกับความจริงในภายหลัง ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่มีลักษณะกระทำการอันต้องห้ามในการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่วันที่ขอลาออก พร้อมกับส่งคำให้การเป็นหนังสือลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ของ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ซึ่งเป็นพยานยืนยันคำให้การของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นหลักฐานด้วย

ส่วนคุณหญิงปรีชา เกษมสันต์ ณ อยุธยา/ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งแจ้งว่า เมื่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ทราบ ในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ว่า วุฒิสภาเลือกผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ขณะนั้นผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท วงศ์อมร จำกัด ผู้ถูกร้องที่ ๒ เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ทั้งสามทันทีในวันเดียวกัน การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด นายทะเบียนออกหนังสือรับรองให้ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ส่วนการออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น โดยที่บริษัท วงศ์อมร จำกัด จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ซึ่งเป็นน้องสาว และผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือจัดการ ดังนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงแจ้งคุณหญิงวนิดา ฯ เป็นหนังสือพร้อมบอกกล่าวด้วยวาจาว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนนุ่ม ผู้แทนกรมทะเบียนการค้า/พยานศาล ให้การว่า การเป็นกรรมการบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ จะต้องให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้งและบริษัทต้องนำความไปจดทะเบียน ส่วนการออกจากตำแหน่งกรรมการ กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ใช้มติที่ประชุมผู้ถือหุ้น เมื่อตัวแทนแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ย่อมมีผลทันที เพียงแต่มีผลต่อบุคคลภายนอกเมื่อนำความไปจดทะเบียนแล้วเท่านั้น

จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ (ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด) มีคุณสมบัติ ไม่มีลักษณะต้องห้าม และมีได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) เพราะลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง แล้ว มีคุณสมบัติ ไม่มีลักษณะต้องห้าม และมีได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ในการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาตั้งแต่ต้น

ทั้งนี้ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือไม่แล้ว และศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาปัญหานี้ โดยวางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องการพ้น หรือไม่พ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทไว้ และมีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ให้มีความชัดเจนว่า ผู้ใดมีหน้าที่ทำอะไร อย่างไร เมื่อใด แล้ว

ปัญหาที่สอง

ส่วนปัญหาที่ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. หากมีกรรมการ ป.ป.ช. ที่ไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ หรือ ๒๕๘ วรรคหนึ่ง มาแต่ต้น จะทำให้การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กระทำไปแล้วทั้งปวงต้องเสียไปหรือไม่นั้น เห็นว่า เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้

ปรากฏว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๓๑๑ มาตรา ๓๒๑ มาตรา ๓๓๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมทั้งกฎหมายอื่นๆ ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน” นั้น ทำให้เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์จะปฏิรูปการเมืองและการปกครอง โดยให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างจริงจัง คือ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่ง และส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งผ่านการสรรหา และการเลือกโดยชอบแล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ โดยคณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต่อมาเมื่อมีการพบข้อเท็จจริงภายหลังว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนใดคนหนึ่งหรือหลายคนไม่มีคุณสมบัติ มีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ หรือมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง ภายหลังที่คณะกรรมการสรรหา ฯ และวุฒิสภาดำเนินการจนผู้ได้รับการสรรหาได้รับการแต่งตั้ง และปฏิบัติหน้าที่แล้ว แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง จะบัญญัติว่า ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออก หรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่า ผู้นั้นมิเคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ... ก็ตาม แต่โดยที่ผู้นั้นได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. การกระทำของกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวย่อมจะกระทบกระเทือนกิจการที่เข้าร่วมกระทำไป รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น ก่อนที่

กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นออกจากตำแหน่งกรรมการ เช่นเดียวกันกับกรณีรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ บัญญัติไว้เกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา และมาตรา ๑๔๒ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติไว้เกี่ยวกับกรรมการการเลือกตั้ง และให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งจะ ทำให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ส่วนรวม ผู้ที่ได้รับผลดีและผลเสียจากการกระทำทั้งปวงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่เป็นกรรมแก่รัฐและบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้ ยังจะเกิดผลที่แปลกประหลาดตามมาอีก หลายประการ เช่น สัญญาต่างๆ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงลายมือชื่อไปและปฏิบัติตามไปบางส่วน หรือทั้งหมดแล้ว ตลอดจนคำสั่งทางปกครองอื่นๆ ต้องเสียไปด้วย เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อปรากฏภายหลังว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ หรือ มาตรา ๒๕๘ ทั้งๆ ที่มีบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการสรรหา ฯ และวุฒิสภาซึ่งมีบุคคลจำนวนมากช่วยกันพิจารณาคัดเลือก จนกระทั่งดำเนินการแต่งตั้งเสร็จและทำ หน้าที่แล้ว จึงมีผู้พบเห็นได้ว่า การพิจารณาตรวจสอบการมีคุณสมบัติ และการไม่มีลักษณะต้องห้าม ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างชัดเจน แต่เมื่อผู้มีอำนาจสรรหาและแต่งตั้งไม่พบว่า ผู้สมัครยื่นหลักฐานแสดง การมีคุณสมบัติ และการไม่มีลักษณะต้องห้ามมาแล้ว แต่การมีคุณสมบัติ หรือไม่มีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๘ (๑) และ (๒) นั้น ตรวจสอบได้ง่าย มีกรอบให้พิจารณา ส่วนการไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๘ (๓) และ (๔) นั้น ตรวจสอบ ได้ยากมาก เพราะเป็นเรื่องที่บุคคลอื่นเกือบจะไม่มีโอกาสทราบได้ บุคคลนั้นเองเท่านั้นที่รู้อยู่แก่ใจ ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยมีเจตนาสุจริตก็ได้ว่า ตนมิได้กระทำการอันมีลักษณะต้องห้าม โดยเฉพาะการเป็น กรรมการบริษัท การให้ความเห็นทางกฎหมาย (ทนายความ) การรักษาพยาบาล (แพทย์) เพราะการลาออก จากการเป็นกรรมการบริษัทนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า จะยื่นเป็นหนังสือ หรือ ทำด้วยวาจาก็ได้ ต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท โดยไม่ต้องมีรูปแบบอย่างไร และพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็ไม่มีเวลาตรวจสอบ ส่วนการให้ความเห็นทางกฎหมาย หรือการรักษาพยาบาลนั้น ตราบใดที่ไม่กระทำ เป็นอาชีพ ตราบนั้นอาจไม่เป็นการกระทำการอันมีลักษณะต้องห้าม ซึ่งจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริง เป็นรายๆ ไป เป็นต้น

การที่รัฐรับผิดชอบประชาชนในการกระทำของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลเสีย เสมือนว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีกรรมการ ป.ป.ช. คนใดไม่มีคุณสมบัติ มีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง จึงเป็นการเหมาะสม และเป็นธรรมด้วยประการทั้งปวงที่จะต้องนำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย

เพราะพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ ซึ่งมีให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ บังคับแก่องค์กรที่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะนั้น เห็นว่า การที่ผู้ร่างกฎหมายจำกัดอำนาจตนเอง มิให้รวมไปถึงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำที่ถูกต้อง เพราะแม้จะเป็นหลักการของ กฎหมายมหาชนซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง แต่ก็ไม่อาจนำพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับ องค์กรตามรัฐธรรมนูญได้ เพราะจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ แม้อำนาจหน้าที่ต้องเสียประโยชน์จะอ้างพระราชบัญญัติมาตรานี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ มิให้นำ พระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ แต่ถ้าถือว่า การกระทำทั้งหลายทั้งปวงที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญกระทำมาแล้ว เป็นอันต้องเสียไป กลุ่มคนที่ได้ประโยชน์มาแล้ว ย่อมจะคัดค้านหลักการนี้

สำหรับองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญก็เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากไม่มี คุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ย่อมต้องนำมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับด้วย

นอกจากนี้ ยังมีรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๘ ที่บัญญัติถึงการตราพระราชกำหนดเพื่อประโยชน์ ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของ ประเทศ หรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะว่า ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนด หรือ สภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียง ไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น ทั้งนี้ ก็ด้วยเหตุผลดังที่ได้ กล่าวข้างต้น

ดังนั้น แม้ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะ ต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้าม ในการดำรงตำแหน่งมาแต่ต้น หากกรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้น ผ่านการสรรหาและได้รับการแต่งตั้งโดยชอบแล้ว คำวินิจฉัยดังกล่าวนี้ย่อมจะต้องไม่มีผลกระทบกระเทือน ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ดำเนินการเสร็จสิ้นมาแล้วก่อนหน้าการมีคำวินิจฉัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า

๑. ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องทั้งสองจึงมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญมาแต่ต้น

๒. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคงมีอำนาจหน้าที่สมบูรณ์ แม้ว่า จะมีกรรมการที่ไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างมาแต่ต้น ไม่มีผลทำให้การที่กระทำไปแล้ว ทั้งปวงก่อนหน้ามีคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญต้องเสียไป

นายประเสริฐ นาสกุล
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. กระทบ ทงธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภำยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ พร้อมความคิดเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณำวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรำการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า นายอมร อมรรัตนนานนท์ ได้ร้องเรียนว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ในคราวประชุมวุฒิสภำ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ มีชื่อปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า เป็นกรรมการในห้างหุ้นส่วนบริษัท อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรำการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง ประธานวุฒิสภำได้ส่งคำร้องเรียนดังกล่าวให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภำ ศึกษาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคำร้องเรียนดังกล่าว คณะกรรมการ ฯ ได้รายงานสรุปได้ว่า

๑. กรณีพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครว่า มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนีเคชั่น จำกัด ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภำ ผู้ถูกร้องที่ ๑ แสดงสำเนาหนังสือลาออกจากบริษัท ฯ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ มีการดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภำ

๒. กรณีคุณหญิง ปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครว่า มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภำ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด มีแต่หนังสือจากคุณหญิงวันิดา พุนศิริวงศ์

น้องสาว ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวคนหนึ่ง รับรองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว เมื่อประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นการดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว มีประเด็นปัญหาที่ต้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐาน ดังนี้

๑. กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา จะถือว่า มีผลเป็นการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือไม่

๒. หากฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง กรณีจะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๓. กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้น กรณีจะถือว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อนหรือไม่

๔. หากฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน คือ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ หรือคนใดคนหนึ่งในสองคนนี้ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่ และหากฟังได้ว่า องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ และคณะกรรมการจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

ผู้ร้องเห็นว่า กรณีเป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ส่งเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานต่อไป

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

พิจารณาแล้ว การที่ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. บางคนกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า จะถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้นหรือไม่ หากไม่ถูกต้องการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เป็นการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จะปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สมบูรณ์เนื่องจากกรรมการ ป.ป.ช. บางคนกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กรณีจึงถือว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อันเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และประธานรัฐสภาได้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เห็นได้ชัดว่า หากศาลรัฐธรรมนูญไม่รับคำร้องของประธานรัฐสภาในกรณีนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย ก็จะทำให้เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำรงอยู่โดยไม่มีการขจัดให้หมดไป อันอาจนำไปสู่การไม่ยอมรับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในหมู่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย เพราะฉะนั้นจึงเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ที่จะรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยได้เพื่อขจัดกรณีที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในประเด็นต่าง ๆ ตามคำร้อง

ในการประชุมพิจารณาคำร้องดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ๘ ต่อ ๕ เสียงว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้ รวมทั้งแจ้งประธานรัฐสภาทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้ พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕ สรุปได้ว่า ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เป็นหนังสือต่อ

พลเอก เอื้อมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ฯ รับทราบเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ โดยยังมีได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร นั้น มีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง การได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ถูกร้อง จึงเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนั้นผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๔ ของพลเอก เอื้อมศักดิ์ ฯ ประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า เมื่อได้รับใบลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ของผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว เนื่องจากบริษัทมิได้มีการดำเนินกิจการ ไม่มีพนักงานบริษัทประจำ พยานจึงมิได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัทในทันที เวลาได้ล่วงเลยมานานจนลืม ต่อมา เมื่อได้รับการสอบถามจากผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงรีบดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๔

ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ สรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒ วุฒิสภามีมติเลือกให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท วงศ์อมร จำกัด และได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ ซึ่งอยู่ในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา สำหรับบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แต่ด้วยเหตุที่กิจการของบริษัท วงศ์อมร ฯ เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา ฯ แต่เพียงผู้เดียว ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงไม่ได้ติดตามว่าคุณหญิงวนิดา ฯ ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือไม่ จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๔๓ ว่ายังมีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการ

บริษัท วงศ์อมร ฯ อยู่ จึงสอบถามจากคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งได้รับการยืนยันว่า หลังจากได้รับแจ้งด้วยหนังสือและวาจาเรื่องการลาออกตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ ให้ตนไปถอนชื่อ แต่ไม่ได้ติดตามเรื่องและรับว่าจะไปติดตามเรื่องให้ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ จะมีผลสมบูรณ์หรือไม่นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ประกอบมาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ นั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ผู้ถูกร้องที่ ๒ สามารถกระทำได้โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือ หรือด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการแสดงเจตนาลาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ย่อมมีผลทำให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นไปทันที โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

นอกจากนั้นผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า เมื่อประมาณวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ พยานในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท วงศ์อมร ฯ ได้รับแจ้งจากคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นบันทึกลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจาว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ เนื่องจากได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แต่พยานจำไม่ได้ว่า ให้ผู้ใดไปดำเนินการถอนชื่อและไม่ได้ติดตามเรื่องเพราะผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับบริษัท ฯ และไม่เคยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากบริษัท ฯ ด้วย ต่อมา เมื่อมีข่าวทางสื่อมวลชนประมาณเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้สอบถามพยานว่า จดทะเบียนถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากบริษัท วงศ์อมร ฯ หรือยัง พยานจึงตรวจสอบ และพบว่ายังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขทางทะเบียน รวมทั้งได้ค้นหบบันทึกการขอลาออกจากการเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ไม่พบ อย่างไรก็ตาม ขอรับรองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ตั้งแต่เมื่อประมาณวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ เหตุที่พยานไม่ได้จดทะเบียนแก้ไขทางทะเบียนในเวลานั้น เนื่องจากพยานลืม และปัจจุบันได้ดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขแล้ว ปรากฏรายละเอียดตามสำเนาหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร ซึ่งออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณีและสืบพยานในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยอนุญาตให้มีการแถลงและสืบพยานได้เฉพาะประเด็นในคำร้อง ซึ่งในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ จะมีกรณีเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพียงบริษัทเดียวเท่านั้น

ผู้ร้อง โดยนายคำนวณ ชโลปถัมภ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้รับมอบอำนาจ แกลงศาลสรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและแถลงเพิ่มเติมได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นการ กรรมการ ป.ป.ช. เป็นผลให้ทั้งสองคนเป็นการ กรรมการ ป.ป.ช. โดยมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้าม ทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่เริ่มแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำอย่างไรจะถือว่าเป็นการลาออกโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ทั้งนี้ ผู้ร้องมีความเห็นว่า การลาออกตามความหมายในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ ต้องเป็นกรณีที่มีหลักฐานชัดเจน การลาออกด้วยวาจาไม่น่ารับฟังได้ จึงเชื่อถือหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้นแม้ว่าจะยังไม่ได้จดทะเบียนทันทีหลังจากยื่นหนังสือลาออกก็ตาม ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออก มีแต่พยานบุคคล คือ คุณหญิงวนิดา ฯ ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการ บริหารและการยุติธรรมว่า “เรื่องนี้ดิฉันได้รับหนังสือจากคุณหญิงปรียา ฯ และเวลานี้ยังไม่พบว่า อยู่ที่ใด จะทำขึ้นใหม่ก็ไม่ทราบว่า จะทำทำไม...” จึงรับฟังไม่ได้ว่า มีการลาออกแล้ว

ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๑ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และนายกล้าณรงค์ จันทิก ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องที่ ๒ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา แถลงว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทที่อ้างถึงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของพยานที่ศาลมีหนังสือเรียกมาคือ นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนนุ่ม ผู้แทนกรมทะเบียนการค้าซึ่งเบิกความต่อศาลสรุปได้ว่า ผลของการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทระหว่างบริษัทกับกรรมการจะใช้ความผูกพันกันระหว่างการเป็นตัวการกับตัวแทน เมื่อตัวแทนแจ้งความประสงค์ไม่ว่าด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อตัวการ คือ กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท ก็ถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากรัฐระหว่างกรรมการผู้นั้นกับบริษัท แต่จะมีผลผูกพันบุคคลภายนอกต่อเมื่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทได้นำความนั้นไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ การดำเนินการจดทะเบียนกรณีกรรมการบริษัทลาออก เป็นหน้าที่ของบริษัท ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของผู้ที่ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสาร ของทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้อง ทั้งสอง รวมทั้งคำแถลง คำชี้แจงและคำเบิกความของผู้ร้องและผู้ถูกร้องทั้งสอง ตลอดจนพยานที่ศาล เชิญมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อคราวออกนั่งฟังคำแถลงของคู่กรณีและสืบพยานแล้ว เห็นว่า ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องทั้งสองรับฟังได้ จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้ลาออกจาก กรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยชอบด้วยกฎหมาย และผู้ถูกร้องที่ ๒ คุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ก็ได้ลาออกจากบริษัท วงศ์อมร จำกัด โดยชอบด้วยกฎหมาย แล้วเช่นกัน แม้จะเป็นการลาออกด้วยวาจา ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ดังนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามที่ผู้ร้องอ้างแต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ดังนั้น การได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงเป็นไปโดยชอบด้วย กฎหมาย ซึ่งย่อมทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจโดยสมบูรณ์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติไว้ทุกประการ

เมื่อฟังได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงไม่จำเป็นต้อง วินิจฉัยประเด็นตามคำร้องที่ว่า หากองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น เพราะผู้ถูกร้องทั้งสองขาดคุณสมบัติในการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมเพียงใด

ศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา/ผู้ร้อง เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า นายอมร อมรรัตนานนท์ มีหนังสือร้องเรียนต่อประธานวุฒิสภาว่า กรรมการ ป.ป.ช. สามคน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัทเป็นการกระทำอันฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ผู้ร้อง จึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ศึกษาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ปรากฏข้อเท็จจริงว่า

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมลงมติเลือก นายเกริกเกียรติ พลโท สวัสดิ์ และคุณหญิงปรีญา บุคคลทั้งสามตามหนังสือร้องเรียน ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

กรณีนายเกริกเกียรติ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า นายเกริกเกียรติ มีชื่อเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุการโยธา ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓)

กรณีพลโท สวัสดิ์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครว่า มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๑ แสดงสำเนาหนังสือลาออก

จากการเป็นกรรมการบริษัท ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ว่า มีการดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร ซึ่งเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

กรณีคุณหญิงปรีญา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครว่า มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด มีแต่หนังสือของคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ น้องสาวของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นกรรมการคนหนึ่งของบริษัทดังกล่าวรับรองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ มีการดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว กรณีของนายเกริกเกียรติไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) คงมีปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา จะถือว่าเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือไม่

๒. หากฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๓. กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการดังกล่าว ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้น จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๕. หากฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน คือ พลโท สวัสดิ์ และคุณหญิงปรีญา หรือคนใดคนหนึ่งในสองคนนี้ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่ และหากฟังได้ว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

ผู้ร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานต่อไป

พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ประธานวุฒิสภามีอำนาจทำหน้าที่ประธานรัฐสภาในการเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ โดยอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ได้หรือไม่ เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ บัญญัติว่า “ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภามีอำนาจทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน

ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ

ประธานรัฐสภาและผู้ที่ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย”

เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวอยู่ในหมวดว่าด้วยรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวย่อมหมายถึงในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้เกิดขึ้นแล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๑๒๑ และเมื่อพิจารณาข้อความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ ทุววรรคประกอบกันแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการประชุมรัฐสภาหรือการประชุมร่วมกัน ระหว่างสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภาทั้งสิ้น โดยมีการกำหนดผู้ที่จะต้องทำหน้าที่ประธานและรอง ประธานของที่ประชุมไว้ในวรรคหนึ่งของบทบัญญัติดังกล่าว ส่วนข้อความในวรรคสองเป็นการกำหนด ผู้ที่จะต้องทำการแทนในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ประชุมรัฐสภา ได้ก็ให้ประธานวุฒิสภาซึ่งเป็นรองประธานรัฐสภาและเป็นรองประธานในที่ประชุมขึ้นทำหน้าที่ประธาน รัฐสภาแทนประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหมายถึงอาจเป็นกรณี ประธานสภาผู้แทนราษฎรตายระหว่างสมัยประชุมรัฐสภาหรือลาออกจากตำแหน่งและยังไม่มีแต่งตั้งใหม่ ส่วนข้อความในตอนต่อมาของวรรคเดียวกัน ที่ว่าประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้ ก็มีความหมายชัดเจนอยู่แล้ว เช่น ไปราชการต่างประเทศ หรือป่วย เป็นต้น ในตอนท้ายของ วรรคสองจึงระบุให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน สรุปได้ว่า ข้อความตามวรรคสอง ทั้งหมดย่อมมีความหมายแต่เพียงว่าหากมีเหตุการณ์ตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง กรณีใดกรณีหนึ่งเกิดขึ้น ในระหว่างการประชุมรัฐสภาก็ให้ประธานวุฒิสภาขึ้นทำหน้าที่ประธานรัฐสภาหรือประธานในที่ประชุม รัฐสภาแทน เพื่อให้การประชุมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมเท่านั้น ข้อความที่ว่า “ในกรณีไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร” ตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้หมายถึงให้อำนาจ ประธานวุฒิสภาในการทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาในกรณีอื่นๆ ซึ่งรวมทั้งในกรณีที่ยังไม่มี สภาผู้แทนราษฎรด้วย ทั้งข้อความในวรรคต่อๆ มาของบทบัญญัติดังกล่าว ก็สนับสนุนให้เห็นว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของประธานและรองประธานรัฐสภาในการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา โดยเฉพาะทั้งสิ้น นอกจากนั้นขณะที่ยื่นคำร้องนี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ สภาผู้แทนราษฎรก็ยังมีได้เกิดขึ้น เป็นรูปธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ ปัญหาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ก็ย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ และเห็นว่ากรณีใดหากรัฐธรรมนูญประสงค์ให้ประธานวุฒิสภามีอำนาจกระทำการแทนประธานรัฐสภาแล้ว รัฐธรรมนูญก็ต้องบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓ ที่ให้อำนาจวุฒิสภาไว้ชัดเจนว่า ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎร ลี้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภามีอำนาจให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ รับการปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ หรือรับทราบกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระราชทายาทไว้ หรือให้ ความเห็นชอบพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามที่คณะองคมนตรีเสนอ เมื่อไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดใน

รัฐธรรมนูญให้อำนาจประธานวุฒิสภาไว้โดยชัดแจ้งที่จะกระทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาได้ในกรณี
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวมาประธานวุฒิสภาจึงไม่อาจอ้างรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๕๑ วรรคสอง ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาในการเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖๖ นอกจากนั้นปัญหาตามคำร้องก็มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ
แต่อย่างใด เป็นเพียงปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลในองค์กรเท่านั้น ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ
ศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เช่นกัน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานวุฒิสภา

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง กรรมการ ป.ป.ช. กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ

ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาซึ่งเป็นผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีกรรมการ ป.ป.ช. ขาดคุณสมบัติอันเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ได้ความว่า นายอมร อมรรัตนานนท์ มีหนังสือถึงประธานวุฒิสภำว่า กรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ผู้ร้อง ได้ให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมวุฒิสภำตรวจสอบ ปรากฏว่า นายเกริกเกียรติ ๑ เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุการโยธา แต่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรณีจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) ส่วนพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด แม้จะมีหนังสือลาออกจากบริษัท ๑ เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ก็ตาม แต่เพิ่งมีการไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ นี้เอง ซึ่งเป็นการดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภำ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

สำหรับคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ไม่มีหลักฐานการลาออกจากตำแหน่ง เพียงแต่คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ น้องสาวผู้ถูกร้องที่ ๒

ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวคนหนึ่ง มีหนังสือรับรองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นการดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา จะถือว่ามีผลเป็นการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือไม่ และถ้าฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่ และ

ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด โดยไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยด้วยว่า ถ้าผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือคนใดคนหนึ่งทั้งสองคนนี้ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่ และถ้าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ และคณะกรรมการจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยืนยันแจ้งว่า ได้มีหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยยื่นต่อพลเอก เอื้อมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการ ผู้มีอำนาจทำการแทน

บริษัท ฯ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แล้ว ส่วนเรื่องการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ นั้น เป็นหน้าที่ของพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ฯ เท่านั้นที่จะดำเนินการต่อนายทะเบียน ต่อมาเมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชนว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังมีชื่อเป็นกรรมการ จึงมีการสอบถามกันขึ้น ได้รับแจ้งว่า เนื่องจากบริษัท ฯ ไม่เคยประกอบกิจการใด ๆ ตลอดมาตั้งแต่จดทะเบียนตั้งบริษัท ฯ จนถึงทุกวันนี้ และไม่มีการจ้างพนักงานประจำเลย จึงทำให้หลงลืมต่อมาทราบว่าพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ได้ไปดำเนินการแล้ว ปรากฏรายละเอียดในสำเนาหนังสือรับรองของนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยืนยันแจ้งว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ขณะนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด บริษัทเกษมวารมย์ จำกัด และบริษัท อมรเกษม จำกัด จึงได้มีหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการทั้งสามแห่งในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด และบริษัทเกษมวารมย์ จำกัด เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา กรณีที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีในแบบนำเสนอข้อมูลและบัญชีกำไรขาดทุน และในฐานะกรรมการบริษัท เกשמวารมย์ จำกัด ในปี ๒๕๕๒ นั้น มิได้ทำในฐานะผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นลูกจ้างบริษัท หรือเป็นกรรมการ เนื่องจากได้รับคำชี้แจงจากผู้ทำบัญชีว่าเป็นช่วงคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการบริษัท ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงได้ลงลายมือชื่อไป

ตามที่ปรากฏว่ายังมีชื่อ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น เป็นเพราะคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจให้คนไปดำเนินการถอนชื่อจากทะเบียนแต่ไม่ได้ติดตามเรื่องจึงยังคงมีชื่อเป็นกรรมการ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้เกี่ยวข้องกับบริษัท วงศ์อมร ฯ นับแต่ลาออก

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเสียก่อนว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเรื่องนี้ หรือไม่ ตามข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ร้องทำหน้าที่ประธานรัฐสภาขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. อันอาจทำให้มีปัญหาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ปฏิบัติไปแล้ว และจะปฏิบัติต่อไปจะมีผลอย่างไร โดยเฉพาะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย หรือไม่ ถ้ากรรมการ ป.ป.ช. ขาดคุณสมบัติ กรณีเช่นนี้ถือได้ว่า มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย” จึงเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามคำร้องว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด แล้ว หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติว่า “ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้อง.....(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันหรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับ” พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติว่า “ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการต้อง.....(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด” วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเลิกประกอบวิชาชีพอิสระตาม (๔) แล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่า ผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับ” บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ใช้กับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้นำไปใช้กับกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ด้วย ซึ่งบัญญัติว่า “การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม.....”

กรณีตามปัญหานี้ ผู้ร้องมีหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าวอยู่ โดยยังไม่ได้ลาออก ภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จากวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ และได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงคัดค้านว่า ได้ลาออกแล้วโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ได้มีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าได้รับใบลาออกจากผู้ถูกร้องที่ ๑ จริง และลงชื่อรับทราบในวันยื่นหนังสือลาออกนั่นเอง ได้แนบสำเนาหนังสือดังกล่าวมาพร้อมกันด้วย เหตุที่ไม่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อกรรมการบริษัท เพราะหลงลืมเนื่องจากบริษัทไม่ได้ประกอบกิจการใดๆ และได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงต่อนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ต่อมาพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ได้มาเบิกความยืนยันความถูกต้องตามข้อความในหนังสือชี้แจงด้วย

ได้พิจารณาพยานหลักฐานของผู้ร้องและของผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ จริง ถือได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นตัวแทน ได้บอกเลิกการเป็นตัวแทนต่อตัวการตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๖ มาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๑๑๖๗ การจะไปถอนชื่อออกจากทะเบียนนั้น เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจจะต้องดำเนินการ มิใช่เป็นหน้าที่ของผู้ลาออก ดังนั้น การที่ยังมีชื่ออยู่ตามทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครนั้น จึงเป็นคนละกรณีกับการลาออก ซึ่งตรงกับคำเบิกความของนางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนน้อย ผู้แทนกรมทะเบียนการค้าว่า การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ตัวแทนบอกเลิกการเป็นตัวแทนต่อตัวการ นอกจากนี้ ยังเทียบเคียงได้กับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้ทำนองเดียวกันที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือไม่ ย่อมมีผลผูกพันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ก่อนที่จะได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช.

จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ร้องที่ ๒ ยังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในวันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จากวุฒิสภา และไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเลือก หรือไม่ ผู้ร้องที่ ๒ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง หรือไม่

ผู้ร้องมีหลักฐานว่าผู้ร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ก่อนวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และได้จดทะเบียนการเปลี่ยนแปลงกรรมการต่อนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ โดยไม่ได้ลาออกภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ผู้ร้องที่ ๒ ชี้แจงคัดค้านว่า ได้ลาออกโดยมีหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท วงศ์อมร จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท อมรเกษม จำกัด ในวันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จากวุฒิสภา สำหรับบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น ได้แจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจอีกด้วย คุณหญิงวนิดา ฯ มีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าระหว่างวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ ได้รับบันทึกการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เป็นหนังสือและมีการบอกกล่าวด้วยวาจา แต่เจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้ได้รับมอบหมายไม่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการเป็นกรรมการ เมื่อมีข่าวทางสื่อมวลชน และมีการสอบถามจากผู้ร้องที่ ๒ จึงมีการไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการต่อนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งออกให้เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔ นายกำนวน ชโลปถัมภ์ ผู้แทน ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ร้องตอบคำถามของ นายกล้าณรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รับมอบอำนาจจากคุณหญิงปรีญา ฯ ว่า คุณหญิงวนิดา ฯ ได้ไปชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมว่า ได้รับหนังสือการลาออกจากผู้ร้องที่ ๒ จริง แต่หายังไม่พบว่าอยู่ที่ใด

พิจารณาตามข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน ที่รับฟังได้จากผู้ร้องและผู้ร้องที่ ๒ น่าเชื่อว่าผู้ร้องที่ ๒ ได้ทำหนังสือลาออกและได้ลาออกด้วยวาจาถึงการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด จริง กรณีจึงเป็นไปตามคำเบิกความของนางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนน้อย ผู้แทนกรมทะเบียนการค้า

ให้ถือว่าการลาออกมีผลตั้งแต่วันที่แสดงเจตนา ไม่ว่าจะป็นหนังสือหรือด้วยวาจา ส่วนการจะไปเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนหรือไม่ เป็นคนละกรณีกัน ซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกับประเด็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ได้วินิจฉัยข้างต้นแล้วประกอบกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ดังกล่าวแล้ว ซึ่งสามารถนำมาใช้กับกรณีนี้ได้เพราะมีผลผูกพันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด แล้วตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ เป็นเวลาภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

เมื่อพิจารณาได้ความว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ดังกล่าวแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำขอของผู้ร้องว่า องค์ประกอบคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอีกแปดคน หรือไม่ และไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว นั้น จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่อีกต่อไปด้วย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ตามคำร้องแต่อย่างใด

สำหรับคำขออื่นนั้น ให้ยก

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงพาณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘ /๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภาเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) จำนวน ๓ คน (นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคสอง กับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคสอง อันจะเป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่

ด้วยนายสนธิ วรปัญญา ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้รับคำร้องของนายอมร อมรรัตนานนท์ ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท จำกัด อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคสอง กับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคสอง ทำให้ขาดคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ศึกษาแล้วมีความเห็นดังนี้

๑. นายเกริกเกียรติมีชื่อเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุ การโยธา โดยไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรณีไม่น่าจะต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

๒. พลโท สวัสดิ์ ปรากฏว่า มีชื่อเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด แต่ได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการเลือกจากวุฒิสภา

๓. คุณหญิงปรียา ปรากฏว่ามีชื่อเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด แต่คุณหญิงปรียา ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากราชการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด มีแต่หนังสือจากคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ น้องสาว ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวอีกคนหนึ่งรับรองว่าคุณหญิงปรียา ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ตามคำร้องคงมีปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. พลโท สวัสดิ์ ไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา จะถือว่ามีผลเป็นการออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท ดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคท้าย หรือไม่ หากถือว่า พลโท สวัสดิ์ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย จะถือว่า พลโท สวัสดิ์ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๒. คุณหญิงปรียาที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้น จะถือว่า คุณหญิงปรียา ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

ผู้ร้องเห็นว่า กรณีเป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ส่งเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมปรึกษาแล้ว ลงมติให้รับคำร้องของประธานวุฒิสภาไว้ดำเนินการต่อไป ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ ด้วยคะแนนเสียง ๑๓ ต่อ ๒ ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ลงคะแนนเสียงฝ่ายข้างน้อยคือไม่รับไว้ดำเนินการ

หลังจากนั้นศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาปัญหาว่า จะรับคำร้องไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่าปัญหาตามคำร้องเป็นการขอให้วินิจฉัยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ จึงลงมติให้รับคำร้องไว้พิจารณาต่อไปด้วยคะแนนเสียง ๕ ต่อ ๕ ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ออกเสียงฝ่ายข้างน้อยคือไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย เพราะไม่ใช่กรณีที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖

ศาลรัฐธรรมนูญได้แจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้ พลโท สวัสดิ์ และคุณหญิงปรียาทราบเพื่อยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

พลโท สวัสดิ์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาใจความว่า ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เป็นหนังสือลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ รับทราบการแสดงเจตนาลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในวันนั้นเองด้วยการเขียนข้อความ “ทราบ” และลงลายมือชื่อพร้อมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ไว้บริเวณส่วนท้ายของหนังสือลาออก ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการและมีได้เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ส่วนเรื่องการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัทนั้น เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ก็ไม่มีสิทธิหรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ คงเป็นอำนาจหน้าที่ของพลเอก เอี่ยมศักดิ์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทเท่านั้นที่จะดำเนินการได้ ต่อมาเมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชนได้ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนพบว่า บริษัทยังไม่ได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทตามหนังสือลาออกโดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับแจ้งว่า เนื่องจากบริษัทไม่เคยประกอบกิจการใดๆ ตลอดมาตั้งแต่จดทะเบียนตั้งบริษัทจนถึงทุกวันนี้และไม่มีการจ้างพนักงานประจำเลย จึงทำให้หลังล้มที่จะต้องไปถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียน และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทให้ตรงตามความเป็นจริง ปรากฏตามสำเนาเอกสารหนังสือรับรองของนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ซึ่งจะไม่มีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกรรมการบริษัทแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย และมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย การได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ของพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ยืนยันการจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลงกรรมการของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวข้างต้น

คุณหญิงปรีญา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาใจความว่า วุฒิสภามีมติเลือกให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท อมรเกษม จำกัด และได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครได้รับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียนดอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม และบริษัท เกษมวนารมย์ และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ในระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา ส่วนที่ลงชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีในเอกสารแบบนำส่งงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุนและในฐานะกรรมการในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสม ซึ่งเป็นงบดุลของบริษัท เกษมวนารมย์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นั้น มิได้ทำในฐานะลูกจ้างของบริษัท เนื่องจากสำเร็จการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ไม่มีความรู้ทางบัญชี ไม่เคยทำบัญชี การที่ลงนามไปนั้น เป็นการรับรองงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และได้ลงนามมาหลายปีแล้วก่อนออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ผู้ทำบัญชีของบริษัทจึงได้นำงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือน ธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงชื่อเช่นเดิม ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว แต่ได้รับแจ้งว่าเดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงได้ลงชื่อไปการลงชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้กลับมาทำหน้าที่เป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์แต่อย่างใด เพราะได้มีการจดทะเบียนดอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว

สำหรับบริษัท วงศ์อมร นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา กรรมการผู้มีอำนาจ ว่าขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แต่ด้วยเหตุที่กิจการของบริษัท วงศ์อมร เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดาโดยเฉพาะแต่เพียงผู้เดียว ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงไม่ได้ติดตามว่า คุณหญิงวนิดาดำเนินการทางทะเบียนดอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือไม่ จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์ปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า ยังมีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร อยู่จึงสอบถามจากคุณหญิงวนิดาก็ได้ความว่าหลังจากได้รับแจ้งด้วยหนังสือและวาจาเรื่องการลาออกตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ ก็ให้คนไปดอนชื่อแล้ว แต่ไม่ได้ติดตามเรื่องและรับว่า

จะไปติดตามเรื่องให้ซึ่งการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จะมีผลสมบูรณ์หรือไม่นั้น ต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๗ ประกอบมาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการแสดงเจตนา ลาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจาต่อคุณหญิงวนิดา กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทย่อมมีผลให้การเป็น กรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ ๒ ระงับสิ้นทันทีโดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการ เปลี่ยนแปลงหลักฐานทางการทะเบียนแต่อย่างใด ทั้งนี้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/ ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ของคุณหญิงวนิดา ยืนยันการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร ดังกล่าวข้างต้น

ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณีและสืบพยานในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยอนุญาตให้มีการแถลงและสืบพยานได้เฉพาะประเด็นคำร้อง ซึ่งในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ คงมีกรณีเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพียงบริษัทเดียวเท่านั้น

ผู้ร้อง โดยนายคำนวณ ชโลปถัมภ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้รับมอบอำนาจ แถลงศาลสรุปข้อเท็จจริง ตามคำร้องและแถลงเพิ่มเติมใจความว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ จดทะเบียนลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัทเกินกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผลให้ ทั้งสองคนเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้าม ทำให้องค์ประกอบ ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่เริ่มแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ประกอบกับ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำอย่างไรที่จะถือว่าเป็นการลาออก โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย

ผู้ร้องตอบการซักค้านของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายก้านรงค์ จันทิก เลขานุการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รับมอบอำนาจว่า ผู้ร้องมีความเห็นว่าการลาออกตามความหมายในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ ต้องเป็นกรณีที่มีหลักฐานชัดเจน การลาออก ด้วยวาจาไม่น่ารับฟังได้ จึงเชื่อถือหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ แม้ว่าจะยังไม่ได้ จดทะเบียนทันทีหลังจากยื่นหนังสือลาออก ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้มีหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออก

มีเพียงพยานบุคคล คือ คุณหญิงวนิดาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการบริหารและการยุติธรรมว่า “เรื่องนี้ดิฉันได้รับหนังสือจากคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา และเวลานี้ยังไม่พบว่าอยู่ที่ใด จะทำขึ้นใหม่ก็ไม่ทราบว่าจะทำหรือไม่.....” จึงรับฟังไม่ได้ว่ามีผลการออกแล้ว

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่พอใจชักค้ำและนำพยานบุคคล คือ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ มาเบิกความยืนยันคำให้การเป็นหนังสือของพยานที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นศาลไว้แล้ว

ศาลอนุญาตให้ผู้ร้องซักถามผู้แทนกรมทะเบียนการค้า ซึ่งเป็นพยานที่ศาลมีหนังสือเรียกมา คือ นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนนุ่ม และอนุญาตให้ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ชักค้ำสรุปความคำเบิกความของพยานว่า ผลของการลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท ระหว่างบริษัท กับกรรมการจะใช้ความผูกพันกันระหว่างการเป็นตัวแทน เมื่อตัวแทนแจ้งความประสงค์ไม่ว่าด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรว่าขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อตัวการคือกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท ก็ถือว่า มีผลเป็นการลาออกจากบริษัทระหว่างกรรมการผู้นั้นกับบริษัท แต่จะมีผลผูกพันบุคคลภายนอกต่อเมื่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทได้นำความนั้นไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ การดำเนินการจดทะเบียนกรรมการบริษัทลาออก เป็นหน้าที่ของบริษัท ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของผู้ที่ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

พิจารณาแล้ว ตามคำร้องของผู้ร้อง และข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องดังกล่าวข้างต้น เป็นการโต้เถียงกันในปัญหาข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทมีชื่อตามที่ผู้ถูกร้องอ้างหรือไม่ และผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ มีคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย และมาตรา ๒๕๗ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ (๓) วรรคท้ายหรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวประธานวุฒิสภาได้ส่งปัญหาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยอ้างว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เห็นว่ากรณีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ ผู้ทำคำวินิจฉัยได้วินิจฉัยไว้โดยละเอียดแล้วในคำวินิจฉัยส่วนตัวของนายปรีชา เถลิมวณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๓๓/๒๕๕๓ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ เรื่องการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่ จึงไม่ขอกล่าวไว้ในคำวินิจฉัยนี้อีก

สำหรับปัญหาตามคำร้องของประธานวุฒิสภำทำหน้าทีประชนรัฐสภาที่ยื่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจรณาวินิจฉัย ผู้ทำคำวินิจฉัยมีความเห็นว่ำ เป็นกรณีที่มีผู้ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภำทำหน้าที ประธานรัฐสภาว่ำ พลโท สวัสดิ์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ คุณหญิงปรีญา ผู้ถูกร้องที่ ๒ กรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ขาด คุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จึงถือได้ว่ำ บุคคลทั้งสองไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบตมรัฐธรรมนูญโดยกล่าวว่ำบุคคลทั้งสองไม่ได้ ลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทที่บุคคลทั้งสองเคยเป็นกรรมการอยู่ภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อันเป็นการกล่าวว่ำกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคนกระทำ การโดยจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย โดยยังไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตม รัฐธรรมนูญตมคำวินิจฉัยที่ ๓๓/๒๕๕๓ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ที่อ้างถึงข้างต้น

ตามข้อกล่าวหาดังกล่าว มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติว่ำ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ สภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภำว่ำ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติผู้ใดกระทำกรขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง และขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจาก ตำแหน่งได้

ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่วุฒิสภำที่จะดำเนินการมีมติให้กรรมการ ป.ป.ช. ที่จงใจฝ่าฝืนหรือรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้พ้นจากตำแหน่งได้เองโดยไม่ต้องอาศัยอำนาจขององค์กรอื่น โดยต้องมีผู้ร้องขอเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตมจำนวนที่มาตรา ๒๕๕ กำหนดไว้

แต่คดีนี้ปรากฏว่ำผู้ที่ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภำทำหน้าทีประธานรัฐสภาเป็น **ปัจเจกชน** ซึ่งไม่มี บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภำตมมาตรา ๒๕๕ ได้ แต่ประธานวุฒิสภำ ทำหน้าทีประธานรัฐสภาได้ใช้สิทธิตมมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยื่นคำร้อง ดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยอ้างว่ำเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตมรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจรณาวินิจฉัย โดยผู้ทำคำวินิจฉัยมีความเห็นว่ำ กรณีตมคำร้องของประธานวุฒิสภำซึ่งทำหน้าทีประธานรัฐสภาไม่ใช่เรื่องปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ขององค์กรตมรัฐธรรมนูญ จึงไม่รับไว้พิจรณาวินิจฉัย

เมื่อวินิจฉัยเช่นนี้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่ำ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทที่มีชื่ออยู่โดยถูกต้องตมบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือไม่

วินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภา

นายปรีชา เถลิงวงษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็น เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ข้อเท็จจริง

ด้วยนายอมร อมรรัตนานนท์ ได้มีหนังสือถึงประธานวุฒิสภา โดยร้องเรียนว่ากรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรง ตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท ซึ่งเป็นการกระทำอันฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย และเป็นการกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

ประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา เพื่อพิจารณา ศึกษาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาของประธานวุฒิสภา ซึ่งปรากฏผลดังนี้

๑. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม

๑.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๑.๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรอง ของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ปรากฏว่านายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม มีชื่อเป็นหุ้นส่วน ประเภทจำกัดความรับผิด ของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุการโยธา แต่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ของห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าว

๒. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์

๒.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรอง ของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด

๒.๓ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือลาออกจากบริษัทดังกล่าว ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และต่อมาเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง กรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าว ซึ่งเป็นการจดทะเบียนในภายหลังและเกิน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

๓. คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

๓.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๓.๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรอง ของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการ ของบริษัท วงศ์อมร จำกัด

๓.๓ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงการลาออก จากตำแหน่งกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด คงมีหนังสือจากคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทดังกล่าวอีกคนหนึ่ง มีหนังสือรับรองว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการ เป็นกรรมการบริษัทแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเพื่อ เปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทดังกล่าว ซึ่งวันที่ดำเนินการจดทะเบียน เพื่อเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัททางทะเบียนนั้นได้กระทำในภายหลัง และเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่รับเลือก จากวุฒิสภา

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖”

คำขอให้พิจารณาวินิจฉัย

จากการพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วเห็นว่าในกรณีของนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ไม่น่าจะต้องด้วยมาตรา ๒๕๘ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่คงประเด็นปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ กรณีพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ที่ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีจะถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าวตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ ตามประเด็นที่ ๑ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้กระทำการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ ประกอบด้วย มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และต่อมาพลโท สวัสดิ์ ฯ และหรือบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อพลโท สวัสดิ์ ฯ เป็นกรรมการของบริษัททางทะเบียนดังกล่าว แต่ได้กระทำในภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าพลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ กรณีของคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เพียงแต่ได้อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมาบริษัทดังกล่าวได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อ คุณหญิงปรีญา ฯ เป็นกรรมการบริษัท แต่ได้กระทำในภายหลัง ซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ หากฟังได้ว่ากรรมการทั้ง ๒ คนคือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ คุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา หรือคนใดคนหนึ่งใน ๒ คนนี้ กระทำการเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบ ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตาม มาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วย มาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่เพียงใด และหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย หรือไม่เพียงใด

ประธานวุฒิสภาในฐานะทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าว เป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์การตามที่ กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงขอส่งเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและวินิจฉัยเพื่อเป็น บรรทัดฐานต่อไป

ประเด็นการพิจารณาเบื้องต้น

มีประเด็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไป ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องนี้เป็นกรณีที่ผู้ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตั้งประเด็นว่าได้ปรากฏข้อเท็จจริง ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา หรือคนใดคนหนึ่งใน ๒ คนนี้ กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๒๕๘ (๓) และ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญประกอบมาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรก จึงมีปัญหาว่าองค์ประกอบ ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ เนื่องจาก ตามกฎหมายระบุไว้ชัดเจนว่า หากผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ลาออกจากตำแหน่งในห้าวัน

หรือบริษัทภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือก ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หากปรากฏข้อเท็จจริงดังที่กล่าวอ้างในคำร้อง ก็จะทำให้เกิดปัญหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๒ คน หรือคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติอันเป็นเหตุให้พ้นจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาแต่ต้น กรณีจึงถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ เห็นควรที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

จึงรับไว้ดำเนินการ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ๗ ข้อ ๑๐

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๖๖ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๕๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง และขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้

มติของวุฒิสภาให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

มาตรา ๓๐๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร้ายแรงผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

คำร้องขอตามวรรคหนึ่ง ต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำการตามวรรคหนึ่งเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน และให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อพิจารณาพิพากษา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหา จะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ.๒๕๕๒
มาตรา ๗ การสรรหาและการคัดเลือกกรรมการให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน และให้คณะกรรมการสรรหามีหน้าที่สรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบแปดคนเสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น ทั้งนี้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว มติในการเสนอชื่อต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๒) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อในบัญชีตาม (๑) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้บุคคลซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ แต่ถ้าผู้ได้รับเลือกที่ได้คะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบเก้าคนให้นำรายชื่อของบุคคลซึ่งได้รับการเสนอชื่อที่เหลืออยู่ทั้งหมดมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบจำนวนเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ถ้ามีผู้ได้รับคะแนนเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินเก้าคนให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตาม (๒) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ

ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ
มาตรา ๑๑ ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

เมื่อวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือ แสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเลิกประกอบวิชาชีพอิสระตาม (๔) แล้ว ซึ่งต้องกระทำภายใน สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้ยอมรับเลือกให้เป็นกรรมการ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๒ กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐
- (๕) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑
- (๖) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๖
- (๗) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้และให้ถือว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๔ เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่ง ให้เริ่มดำเนินการตามมาตรา ๗ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๓ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการสรรหาจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งต่อประธานวุฒิสภา

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งในระหว่างที่อยู่นอกสมัยประชุมของรัฐสภา ให้ดำเนินการ ตามมาตรา ๗ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมของรัฐสภา

มาตรา ๑๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการผู้ใดกระทำการขาด ความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง และขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้

มติของวุฒิสภาให้กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ชี้แจงดังนี้

ข้อ ๑ ตามที่ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๖ โดยมีประเด็นปัญหาขอให้พิจารณาวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ กรณี พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ที่ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ลาออกจากการเป็นกรรมการของ บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีจะถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ ตามประเด็นที่ ๑ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้กระทำการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และต่อมา พลโท สวัสดิ์ ฯ และหรือ บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อ พลโท สวัสดิ์ ฯ เป็นกรรมการของบริษัททางทะเบียนดังกล่าว แต่ได้กระทำภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ กระทำการเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๑๕๗ วรรคแรก

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่ เพียงใด และหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด นั้น

ข้อ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงในประเด็นที่ ๑ ดังนี้

๒.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ด้วยการทำหนังสือลาออก ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ยื่นต่อ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ ได้รับทราบการแสดงเจตนาลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ด้วยการเขียนข้อความว่า “ทราบ” และลงลายมือชื่อของตนพร้อมตำแหน่ง ประธานกรรมการบริษัท ฯ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ทำหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และมีได้เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แล้ว และนับแต่นั้นมาผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยเข้าไปบริหาร หรือจัดการในกิจการของบริษัท ฯ ไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการใดๆ ของบริษัท ฯ ไม่เคยเข้าร่วมประชุม ออกคำสั่ง หรือกระทำการใดอันเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจของบริษัทแต่อย่างใด ส่วนเรื่องการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ นั้น เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ก็ไม่มีสิทธิหรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะเข้าไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ คงเป็นอำนาจหน้าที่ของ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจในการทำแทนบริษัท ฯ เท่านั้นที่จะไปจดทะเบียนแก้ไขรายชื่อกรรมการบริษัท ให้ตรงกับความเป็นจริงโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียนได้

๒.๒ เมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ได้ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์ พบว่าทางบริษัท ฯ ยังมีได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทตามหนังสือลาออก จึงได้ติดต่อสอบถาม พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ได้ทราบว่า เนื่องจากบริษัทไม่เคยประกอบกิจการใดๆ ตลอดมาตั้งแต่จดทะเบียนตั้งบริษัท ฯ จนทุกวันนี้ บริษัท ฯ ไม่มีการจ้างพนักงานประจำแม้แต่คนเดียว จึงทำให้หลงลืมที่จะต้องไปถอนชื่อออกจากทะเบียน

จึงขอให้ พลเอก เอื้อมศักดิ์ ฯ ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทให้ตรงตามความเป็นจริงปรากฏว่าบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔

๒.๓ กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัวกรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว

๒.๔ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ก็ได้บัญญัติรับหลักการของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) โดยบัญญัติว่า “ในกรณีที่.....วุฒิสภา.....เลือกบุคคลตาม.... (๓)ผู้ได้รับเลือก จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม.... (๓)” แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนว่า ประสงค์เพียงให้ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามความเป็นจริงเท่านั้นก็พอแล้ว เพราะเมื่อลาออกแล้วก็ย่อมไม่มีประโยชน์ส่วนบุคคลที่จะมาขัดกับประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับหลักการที่กล่าวไว้ในข้อ ๒.๓ โดยคำนึงถึงความเป็นจริงมากกว่าหลักฐานทางทะเบียนเพราะหลักฐานทางทะเบียนนั้นอาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้

๒.๕ จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามข้อ ๒.๑ ข้อ ๒.๒ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามข้อ ๒.๓ รวมทั้ง ข้อ ๒.๔ ดังกล่าวแล้ว ณ วันที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจากที่ประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ เป็นต้นไปนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้เป็นกรรมการ บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เพราะได้ลาออกตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แล้ว ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่จะได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติถึงสองปี จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ แต่อย่างไร

ข้อ ๓ สำหรับคำชี้แจงในประเด็นที่ ๒ และประเด็นที่ ๓ นั้น เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามที่ได้ชี้แจงไว้ในประเด็นที่ ๑ ตามข้อ ๒ แล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นที่ ๒ และประเด็นที่ ๓ อีก

เพราะฉะนั้น ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ดังนี้

ข้อ ๑ กรณีการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตามสำเนาหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ ฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยยังมีได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ก่อนนั้น มีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว โดยชอบด้วยกฎหมายตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว

ข้อ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และการได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงดังนี้

ข้อ ๑ ตามที่ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๖ โดยมีประเด็นปัญหาขอให้พิจารณาวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เพียงแต่ได้อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมา บริษัทดังกล่าวได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท แต่ได้กระทำ

ในภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วย มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่แรกเริ่มแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่ เพียงใด และหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด

ประเด็นที่ ๓ นายประยูทธ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องในเรื่องพิจารณาที่ ๓/๒๕๕๔ และ ที่ ๖/๒๕๕๔ ตามลำดับ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ได้ต่อสู้วามติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นลูกจ้างและกรรมการของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อยู่ในขณะที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง และ/หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว เข้าร่วมประชุมและมีมติด้วย ซึ่งเป็นผลให้มติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และจะนำมติดังกล่าวมาร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ ๒ ของเรื่องพิจารณานี้

ข้อ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงดังนี้

๒.๑ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้เลือกให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจึงได้มีหนังสือด่วนมาก

ที่ สว ๐๐๐๘/ว ๘๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ แจ้งให้ทราบและแจ้งด้วยว่าโดยบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำมาใช้บังคับ กับการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยอนุโลมนั้น กำหนดให้ผู้ได้รับเลือก เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเลิกประกอบวิชาชีพอิสระ ตาม (๔) แล้ว ซึ่งต้องกระทำภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือก จึงขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อประกอบการพิจารณา ในการนำทูลเกล้า ฯ ถวาย เพื่อทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งต่อไป

๒.๒ ขณะนั้นผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ จำนวน ๓ บริษัท ได้แก่ บริษัท อมรเกษม จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท วงศ์อมร จำกัด

๒.๓ เมื่อทราบเรื่องคุณสมบัติของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามข้อ ๒.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามทันทีในวันเดียวกัน โดยมีข้อเท็จจริงเป็นรายบริษัทดังนี้

๒.๓.๑ บริษัท อมรเกษม จำกัด ได้มีการขอลดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ บริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ถอนชื่อ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด ซึ่งนายทะเบียนได้รับการจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติม รายการในทะเบียนให้ และได้ออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งไม่ปรากฏชื่อ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการของบริษัท อมรเกษม จำกัด แต่อย่างใด และการลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด อยู่ในช่วงเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา ในคราวการประชุมครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

๒.๓.๒ บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ได้มีการขอลดทะเบียนเปลี่ยนแปลง กรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ซึ่งนายทะเบียนได้รับการ จดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียนให้ และได้ออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด แต่อย่างใด และการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อยู่ในช่วงเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในคราวการประชุม วุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

ส่วนกรณีที่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลงชื่อผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในสำเนาเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช.๓) และในฐานะกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสม ซึ่งเป็นงบดุลของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งนายประยุทธ์ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องในเรื่องพิจารณาที่ ๓/๒๕๕๔ และที่ ๖/๒๕๕๔ ตามลำดับ ถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด อยู่หลังวันที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั้น ขอชี้แจงข้อเท็จจริงดังนี้

การลงชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด นั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด แต่อย่างใดทั้งสิ้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี และไม่สามารรถจัดทำบัญชีและรับรองบัญชีของบริษัทฯ ได้ อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด แต่อย่างใดทั้งสิ้น การลงนามไปดังกล่าวเป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และได้ลงนามในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้ว ก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ

ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ ทางผู้ทำบัญชีก็ได้นำมาให้ลงชื่อเช่นเดิม ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แจ้งว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แต่ได้รับคำชี้แจงว่าเป็นช่วงคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๕๒ จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงได้ลงชื่อให้ไป ซึ่งการลงนามดังกล่าวก็มีได้ทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด เพราะไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างหรือรับค่าตอบแทนอื่นใดจากบริษัทเลย

การลงชื่อในฐานะกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด คู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ในเอกสารงบดุลปี ๒๕๕๒ ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากได้รับแจ้งว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งคาบเกี่ยวกันจึงได้ลงชื่อให้ไป การลงชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ กลับมามีฐานะเป็นกรรมการของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด อีกครั้งแต่อย่างใด เพราะได้มีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒

๒.๓.๓ บริษัท วงศ์อมร จำกัด ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด พร้อมๆ กันกับลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด บริษัท วงศ์อมร จำกัด เป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน(ตึกแถว) ของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ซึ่งเป็นน้องสาวของผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือจัดการบริษัทนี้แต่อย่างใด ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงแจ้งคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ เป็นหนังสือพร้อมทั้งบอกกล่าวด้วยวาจาว่าขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพื่อให้คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ไปดำเนินการถอนชื่อออกจากทะเบียนต่อไป และโดยเหตุที่ได้ทราบเรียนมาแล้วว่า กิจการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด เป็นเรื่องเฉพาะเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ แต่เพียงผู้เดียว โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้เข้าไปจัดการด้วยแต่อย่างใด จึงไม่ได้ติดตามว่าคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ได้ไปดำเนินการขอถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทนี้แล้วหรือไม่ อย่างไร จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่ายังมีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการอยู่ในทะเบียนบริษัท วงศ์อมร จำกัด จึงสอบถามเรื่องนี้จากคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ก็ได้ยืนยันว่าได้รับแจ้งด้วยวาจาและหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด โดยได้รับเมื่อประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ก็ได้บอกว่าได้ให้คนไปถอนชื่อออกแล้ว แต่ไม่ได้สนใจติดตามเรื่อง โดยรับว่าจะไปติดตามเรื่องให้ สำหรับการเป็นกรรมการในบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น ตั้งแต่เริ่มเป็นกรรมการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงลาออกเมื่อต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และจากช่วงลาออกดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมใดๆ ในนามของบริษัทเลย ไม่เคยได้รับผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

สำหรับประเด็นเรื่องการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น จะมีผลสมบูรณ์หรือไม่ จำต้องพิจารณาไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๗ ที่บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัท และบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยการถอนตัวแทนหรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเป็นตัวแทนเสียเวลาใดๆ ก็ได้ทุกเมื่อ” และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งกรรมการในบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท อาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการแสดงเจตนาลาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจา ต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ หลังจากที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ ๒ ระงับสิ้นทันที โดยไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ แต่อย่างใด ทั้งนี้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ นอกจากนั้นโดยเหตุที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ทราบเรื่องคุณสมบัติของการเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตั้งแต่ต้นตามข้อ ๒.๑ จึงไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่จะไม่ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าว

ข้อ ๓ ส่วนประเด็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๒๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่เพียงใด และหากพึงได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่สมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด

๓.๑ ในประเด็นนี้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ขอรบเรียนว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ตามที่ได้ชี้แจงแล้วข้างต้น

๓.๒ สำหรับที่นายประยุทธ์ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องพิจารณาที่ ๓/๒๕๕๔ และที่ ๖/๒๕๕๔ ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นลูกจ้างและเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อยู่ในขณะที่ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ถือว่าไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง และ/หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เข้าร่วมประชุมและมีมติด้วย เป็นผลให้มติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและจะนำมาติดังกล่าวมาร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ได้

ขอกราบเรียนว่าการเสนอเรื่องของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ดังกล่าว เป็นการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น หรือประธานรัฐสภาเท่านั้นที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น นายประยุทธ์ มหากิจศิริ และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงไม่มีอำนาจที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้

๓.๓ อย่างไรก็ตามผู้ร้องที่ ๒ มีความเห็นเกี่ยวกับมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เรื่อง การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งให้นำบทบัญญัติใน มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาใช้บังคับโดยอนุโลม และ มาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนี้

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ส่วนขั้นตอนการแต่งตั้งได้บัญญัติไว้ในวรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่าให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ซึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม นั้น จะเห็นว่าเมื่อบุคคลใดเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จากที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว นอกจากผู้ได้รับเลือกจะประชุมกันเองเพื่อเลือกให้ผู้ได้รับเลือกคนหนึ่งคนใดเป็นประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคสามแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกต้องลาออกจากการเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๕๘ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว

ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกตั้ง ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่า มาตรา ๒๕๘ ใช้คำว่า “ผู้ได้รับเลือก” และวิธีปฏิบัติภายหลังจากการได้รับเลือกแล้ว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ได้รับเลือก ทราบว่าตนเป็นผู้ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา ให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าผู้ได้รับเลือกจะต้องพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เนื่องจากมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยอนุโลม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะส่งแบบหนังสือแสดงการรับรองว่าไม่มีลักษณะต้องห้ามหรือประกอบวิชาชีพอิสระตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ และแบบกรอกประวัติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไปให้ผู้ได้รับเลือกเพื่อกรอกและรับรองด้วย ถ้าผู้ได้รับเลือกไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๘ ต้องถือว่าผู้ได้รับเลือกไม่เคยได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งวุฒิสภาต้องไปเริ่มกระบวนการสรรหาและการเลือกใหม่ตามมาตรา ๒๕๗ จึงเห็นได้ชัดเจนว่ากรณีดังกล่าวอยู่ในขบวนการ ขั้นตอน การเลือกของวุฒิสภาเท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นตอนที่จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ทรงแต่งตั้ง ตามนัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง

แต่สำหรับกรณีของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ผ่านกระบวนการทั้งหมดมาแล้ว และพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งประธานวุฒิสภาได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น บุคคลทั้งเก้าจึงเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ครอบงำประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง โดยสมบูรณ์และเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยกฎหมาย

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณา

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงและสืบพยานในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยอนุญาตให้มีการแถลงและสืบพยานได้เฉพาะประเด็นในคำร้อง ซึ่งในส่วนของคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ จะมีกรณีเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพียงบริษัทเดียวเท่านั้นแล้ว

ผู้ร้อง โดยนายคำนวณ ชโลปถัมภ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้รับมอบอำนาจ แดงศาล สรุปร้องเท็จจริงตามคำร้องและแถลงเพิ่มเติมได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นผลให้ทั้งสองคนเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้าม ทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่แรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานว่าการกระทำอย่างไรที่จะถือว่าเป็นการลาออกโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ผู้ร้องตอบการซักค้านของคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายก้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้รับมอบอำนาจ ว่าผู้ร้องมีความเห็นว่า การลาออกตามความหมายในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ต้องเป็นกรณีที่มีหลักฐานชัดเจน การลาออกด้วยวาจาไม่น่ารับฟังได้ จึงเชื่อถือหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออกของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ แม้ว่าจะยังไม่ได้จดทะเบียนทันทีหลังจากยื่นหนังสือลาออก ส่วนคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานที่เป็นหนังสือลาออก มีแต่พยานบุคคล คือ คุณหญิงวนิดา ฯ ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมว่า “เรื่องนี้ดิฉันได้รับหนังสือจากคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา และเวลานี้ยังไม่พบว่าอยู่ที่ใด จะทำขึ้นใหม่ก็ไม่ทราบว่าจะทำทำไม...” จึงรับฟังไม่ได้ว่า มีการลาออกแล้ว

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ตั้งใจซักค้าน และนำพยานบุคคล คือ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ขึ้นเบิกความยืนยันคำให้การเป็นหนังสือของพยานที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นศาลไว้แล้ว

ต่อจากนั้น ศาลอนุญาตให้ผู้ร้องซักถามผู้แทนกรมทะเบียนการค้า ซึ่งเป็นพยานที่ศาลมีหนังสือเรียกมา คือ นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนนุ่ม และอนุญาตให้ผู้รับมอบอำนาจจากพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซักค้าน สรุปร้องคำเบิกความของพยานได้ว่า ผลของการลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทระหว่างบริษัทกับกรรมการจะใช้ความผูกพันกันระหว่างการเป็นตุ๋นการกับตัวแทน เมื่อตัวแทนแจ้งความประสงค์ไม่ว่าด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรว่า

ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อตัวการ คือ กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท ก็ถือว่า มีผลเป็นการลาออกจากรัฐระหว่างกรรมการผู้หนึ่งกับบริษัท แต่จะมีผลผูกพันบุคคลภายนอกต่อเมื่อ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทได้นำความนั้นไปจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ การดำเนินการจดทะเบียนกรณีกรรมการบริษัทลาออก เป็นหน้าที่ของบริษัท ไม่ใช่เป็นหน้าที่ ของผู้ที่ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

ประเด็นการพิจารณา

ประเด็นการพิจารณา ที่ประธานวุฒิสภาในฐานะทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย รวม ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ เกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรณีนายอมร อมรรัตนานนท์ ร้องเรียนต่อประธานวุฒิสภา ว่ากรรมการทั้ง ๒ คน มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการบริษัท และอ้างว่าได้ลาออก จากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ต่อมาบริษัทดังกล่าวได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ แต่ได้กระทำการหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

กรณีจะถือได้ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้ง ๒ คน ได้รับเลือกให้ เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ หากฟังได้ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้ง ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา หรือคนใดคนหนึ่ง ใน ๒ คนนี้ กระทำการเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว

๑. องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้อง สมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่ เพียงใด

๒. หากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ถูกต้องและสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ เกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

๑. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่า มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้แสดงหลักฐานหนังสือลาออกจากบริษัท ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ จะถือว่าเป็นการทำให้ขาดคุณสมบัติหรือไม่

๒. คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ว่า มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด และไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงการลาออกจากตำแหน่งกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด คงมีหนังสือจากคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทดังกล่าวอีกคนหนึ่ง มีหนังสือรับรองว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว และได้ไปดำเนินการเพื่อจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ จะถือว่าเป็นการทำให้ขาดคุณสมบัติหรือไม่

กรณีทำนองนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัวกรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ มีประเด็นสำคัญอันเป็นบรรทัดฐานว่า เพื่อประโยชน์ของการวินิจฉัยประเด็นนี้ เห็นว่า จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยก่อน ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ว่าด้วยข้อสันนิษฐาน ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน หรือกรรมการบริษัท ในขณะที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ เพราะปรากฏชื่อของรัฐมนตรีเหล่านี้ เป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน หรือเป็นกรรมการบริษัท มีประเด็นพิจารณาว่าการมีชื่อของรัฐมนตรีผู้ใดปรากฏอยู่ในทะเบียนของทางราชการ ถือว่า รัฐมนตรีผู้นั้นได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ ๒๒ แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการรวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่า การมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าว เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการ

ตามที่ได้จัดแจ้งไว้ในทะเบียน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ข้อสันนิษฐานหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดอย่างไรไม่ เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียน เป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมา จดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวจึงตรงตามที่ผู้นำมาจดทะเบียน แจ้งไว้ในขณะจดทะเบียนเท่านั้น แต่ความจริงเป็นอย่างไร นายทะเบียนไม่อาจรู้ได้ และไม่อาจรับผิดชอบ ในความถูกต้องได้ อนึ่ง ข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลังและไม่ได้มีการจัดแจ้งเพื่อแก้ไข ทะเบียนให้ถูกต้อง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานดังที่กล่าวมานี้ จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงสามารถนำสืบได้ว่า ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่ง ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว หรือพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระแล้ว โดยไม่ทราบว่ามี การแต่งตั้ง กลับเข้าไปใหม่อีก หรือบริษัทร้างแล้ว เพราะไม่ได้ดำเนินกิจการใดๆ แม้นายทะเบียนไม่ได้เพิกถอน เป็นต้น

ประการที่สอง ว่าด้วยการนำหลักฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มี บทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้ง ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่ง หรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทเท่านั้น

ประการที่สาม ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทโดยที่ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา ๑๐๔๒ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วน ทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๑๑๖๗ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันสัญญา ตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ ทุกเมื่อ” และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่”

จากบทบัญญัติที่อ้าง รวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลาโดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือ หรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัท เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน

ประการที่สี่ ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใดๆ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๘ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล โดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีหรืออัยการในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้เสีย หรือที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อีกทั้งเพื่อให้รัฐมนตรีอุทิศเวลาและทุ่มเทกำลังให้การบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติอันอาจนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการแผ่นดินมาให้ มิใช่นิติบุคคลที่เลิกกิจการ หรือไม่ได้ประกอบกิจการใดๆ แล้ว

จากหลักการทั้ง ๔ ประการดังกล่าว จึงวินิจฉัยประเด็นที่หนึ่ง ดังนี้

กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๑ คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เป็นหนังสือลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ยื่นต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ซึ่งลงลายมือชื่อรับทราบเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ การลาออกจึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่วุฒิสภามีมติเลือกผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท อันเป็นข้อห้ามของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

กรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจ

ของบริษัท โดยคุณหญิงวนิดา ฯ ให้การรับรองว่ารับทราบการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ทั้งด้วยหนังสือและวาจาตั้งแต่วันที่ ๑ ถึง ๓ เมษายน ๒๕๕๒ แล้ว ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ หรือ ๒ หรืออย่างช้าตั้งแต่วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในสภานับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ผู้ถูกร้องทั้งสองคนได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีตามประเด็นที่สอง จึงไม่ต้องวินิจฉัย

จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองคนมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคท้าย จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระแก้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นายสนธิ วรปัญญา ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นตามคำร้องลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนบริษัท เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) เนื่องจากบุคคลทั้งสองไม่ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการในบริษัทภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเลือก จึงถือว่าบุคคลทั้งสองมิเคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาแต่ต้น และการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องและไม่ชอบธรรม โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ดังนี้

๑. ในคราวประชุมของวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา และนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการ ป.ป.ช.

๒. นายอมร อมรรัตนานนท์ ได้มีหนังสือร้องเรียนต่อประธานวุฒิสภาว่า กรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท ซึ่งเป็นการกระทำอันฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง ประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ศึกษาข้อกฎหมาย และตรวจสอบข้อเท็จจริง ได้ความว่า

(๑) นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนจำกัด พิชณการโยธา แต่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ไม่ได้ฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๒) พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้ลาออกจากบริษัทตามหนังสือลาออก ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ต่อมาได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๔ เป็นการดำเนินการจดทะเบียนในภายหลังและเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้ออกจากวุฒิสภา

(๓) คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทและไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ปรากฏว่ามี การถอนชื่อคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ออกจากเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นการจดทะเบียนออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายหลังและเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

๓. ประธานวุฒิสภาในฐานะทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ วรรคสอง พิจารณาแล้ว เห็นว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา คนใดคนหนึ่ง หรือทั้งสองคนเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และเป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงสรุปว่า บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ มีผู้ถูกร้องที่ ๑ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ เป็นกรรมการ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยการทำหนังสือลาออก ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ยื่นต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ ได้รับทราบการแสดงเจตนาลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ด้วยการเขียนข้อความว่า “ทราบ” และลงลายมือชื่อของตนพร้อมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท ฯ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ทำหนังสือลาออกแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ และนับแต่นั้นมาผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยเกี่ยวข้องกับบริษัท ฯ ในฐานะกรรมการแต่อย่างใด ส่วนเรื่องการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีสิทธิหรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ แต่เป็นอำนาจหน้าที่ของ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทเท่านั้น ที่จะไปจดทะเบียนแก้ไขรายชื่อกรรมการบริษัทให้ตรงกับความจริงโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียนได้ เมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์พบทางบริษัท ฯ ยังมีได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทตามหนังสือลาออก ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ติดต่อสอบถาม พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ ได้รับแจ้งว่า บริษัทไม่เคยประกอบกิจการใดๆ ตลอดมาตั้งแต่จดทะเบียนตั้งบริษัทเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ จนถึงทุกวันนี้ บริษัท ฯ ไม่มีการจ้างพนักงานประจำแม้แต่คนเดียว จึงทำให้หลงลืมไม่ได้ถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอร้องให้ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ โดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๔

คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งแจ้งสรุปว่า บริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท อมรเกษม จำกัด จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๕ และวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๒๘ ตามลำดับ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองในวันเดียวกันหลังจากทราบว่าคุณหญิงปรีญา ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. และได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนกรุงเทพมหานคร ถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ ส่วนบริษัท วงศ์อมร จำกัด ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับแจ้งจากคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ น้องสาว ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ฯ ว่าได้ให้คนไปถอนชื่อออกแล้ว แต่ไม่ได้ติดตามเรื่อง จนเมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน จึงได้ไปถอนชื่อ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๔

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๕๗ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖

การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการสรรหากรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธาน ศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร พรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน เป็นกรรมการ

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา ๒๕๘ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้อง

- (๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานของรัฐ
- (๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด
- (๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

ในกรณีที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่ม ปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐาน ให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่ วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่า ผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการ ป.ป.ช.” ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก แปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

มาตรา ๑๑ ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

เมื่อวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือ แสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเลิกประกอบวิชาชีพอิสระตาม (๔) แล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับ

พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย เรื่องนี้ หรือไม่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือ ประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

เห็นว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ที่แต่งตั้งโดยวุฒิสภา เมื่อมีปัญหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกระทำการฝ่าฝืน บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากไม่ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก ซึ่งกระทบต่อองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาแต่ต้น และการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องและไม่ชอบธรรม จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้เกิดขึ้น และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร ... ฯลฯ ... ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธาน รัฐสภาแทน” และได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ดังนั้น ประธานวุฒิสภาในฐานะทำหน้าที่ประธานรัฐสภา เพราะอยู่ระหว่างยุบสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจ ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย เรื่องนี้ได้

ประเด็นหลัก ต้องวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. จากที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก และพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ กับคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวขณะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ กรรมการบริษัทมี ๒ คน คือ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ และผู้ถือหุ้นที่ ๑ เป็นกรรมการ โดยกรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัทผูกพันบริษัทได้ และบริษัท วงศ์อมร จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๕ กรรมการบริษัทระหว่างวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๔ ถึงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๔ มี ๒ คน คือ คุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ และผู้ถือหุ้นที่ ๒ เป็นกรรมการ โดยคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ กรรมการลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัทผูกพันบริษัทได้ การลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลง เฉพาะตัวกรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญในการวินิจฉัยว่า ประการที่หนึ่ง ว่าด้วยข้อสันนิษฐาน เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ ๒๒ แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการ รวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่า การมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าว เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการตามที่ได้จดทะเบียนไว้ในทะเบียน อย่างไรก็ตาม ข้อสันนิษฐานหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดอย่างไรไม่ เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียนเป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมาจดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวซึ่งตรงตามที่ผู้นำมาจดทะเบียนแจ้งไว้ในขณะจดทะเบียนเท่านั้น แต่ความจริงเป็นอย่างไร นายทะเบียนไม่อาจรู้ได้ และไม่อาจรับผิดชอบในความถูกต้องได้ อนึ่ง ข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลังและไม่ได้มีการจดทะเบียนแก้ไขทะเบียนให้ถูกต้อง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานดังที่กล่าวมานี้

จึงยอมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียนด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงสามารถนำสืบได้ว่า ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว

ประการที่สอง ว่าด้วยการนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบเห็นว่า รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๘ บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่ง หรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไรจึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทเท่านั้น

ประการที่สาม ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๔๒ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๑๐๖๗ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ทุกเมื่อ” และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่” จากบทบัญญัติที่อ้าง รวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือ หรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน...ฯลฯ...

พิเคราะห์แล้ว พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่า ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ก่อนได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ประมาณ ๒ ปี ซึ่งการลาออกดังกล่าว พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุลจาริตต์ กรรมการผู้มีส่วนอำนาจทำการแทนบริษัทได้เขียนข้อความว่า “ทราบ” และลงลายมือชื่อระบุตำแหน่งประธานกรรมการในหนังสือลาออกแล้ว และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ทำหนังสือลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒ กราบเรียน ประธานวุฒิสภาให้คำรับรองว่า ในวันที่ได้รับเลือกตั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ดำรงตำแหน่งหรือประกอบวิชาชีพอิสระตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้ว จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ก่อนวันที่ได้รับเลือกคือวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ และผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวขณะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒

กรณีคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งแจ้งว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในวันเดียวกันหลังจากทราบว่าได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. การลาออกจากการบริษัท วงศ์อมร จำกัด มีหนังสือรับรองของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีส่วนอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัท วงศ์อมร จำกัด ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการและผู้ถือหุ้นของบริษัทเมื่อทราบว่าวุฒิสภาได้มีมติเลือกผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้นำหนังสือลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒ กราบเรียน ประธานวุฒิสภา ให้คำรับรองว่า ในวันที่ได้รับเลือก ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้ดำรงตำแหน่งหรือประกอบวิชาชีพอิสระตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้ว จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกคือวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ขณะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒

ประเด็นสุดท้ายว่า หากผู้ถูกร้องทั้งสองซึ่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคนหรือคนใดคนหนึ่งทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาแต่เริ่มแรก การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องและชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๑ (๓) และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาแต่เริ่มแรก องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีความสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคสอง องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจิต บุญบงการ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ข้อเท็จจริง

ประธานวุฒิสภามีหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า นายอมร อมรรัตนนานนท์ มีหนังสือร้องเรียนต่อประธานวุฒิสภาว่า กรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้นำดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ประธานวุฒิสภา ผู้ร้อง จึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมของวุฒิสภาศึกษาข้อมูลและข้อเท็จจริง ปรากฏผลว่า วุฒิสภาในคราวประชุมครั้งที่ ๑๗ ในวันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ เลื่อนนายเกริกเกียรติ ฯ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับกรณีนายเกริกเกียรติ ฯ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่ามีชื่อเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุการโยธา ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรณีไม่น่าจะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓)

ส่วนกรณี พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครว่า มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมของวุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๑ แสดงสำเนาหนังสือลาออกจากบริษัท ฯ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และในวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๕

มีการดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

กรณีคุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครว่า มีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมของวุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีเพียงหนังสือจากคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ น้องสาว ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวคนหนึ่ง รับรองว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด แล้ว แต่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ มีการดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการดำเนินการเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ผู้ร้องเห็นว่า กรณีของนายเกริกเกียรติ ฯ ไม่น่าจะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) คงมีประเด็นปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะของ พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดังนี้

๑) กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภานั้น จะถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือไม่

๒) หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง กรณีจะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๓) กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้น กรณีนี้จะถือว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๔) หากฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน คือ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ คนใดคนหนึ่งในสองคนนี้ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่ และหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่เริ่มต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและคณะกรรมการจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

ผู้ร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ส่งเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานต่อไป

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” ซึ่งหมายความว่า กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ในกรณีนี้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้จัดตั้งขึ้นและยังได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่และองค์ประกอบ ส่วนกรณีที่ผู้ร้องได้เสนอให้พิจารณาวินิจฉัยนั้น เป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งผู้ร้องเห็นว่ามีปัญหาเนื่องจากกรรมการ ป.ป.ช. สองคน มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติว่าอาจไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ ดังนั้นเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับความถูกต้องชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปัญหาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า

๑) กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในเวลา

สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภานั้น ถือว่ามีผลเป็นการออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือไม่

๒) หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือก ให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๓) กรณีที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้รับดำเนินการจดทะเบียน การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้น จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

๔) หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องทั้ง ๒ คน หรือคนใดคนหนึ่งในสองคนนี้ กระทำการฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสองมาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความถูกต้องสมบูรณ์ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่ หากฟังได้ว่าองค์กรประกอบของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและคณะกรรมการ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕ เป็นใจความว่า ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และยื่นต่อ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุลละจาริตต์ กรรมการ ผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ได้เขียน ข้อความ “ทราบ” ลงในหนังสือลาออกพร้อมทั้งได้ลงลายมือชื่อกำกับในวันเดียวกัน อันเป็นหลักฐาน ที่แสดงว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด และมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ อันเป็นวันที่กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท รับทราบ ส่วนการไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ นั้น เมื่อผู้ถูกร้องลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ก็ไม่มีสิทธิไปขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ เป็นอำนาจของ

พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ฯ เท่านั้น เมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชนว่ายังมีชื่อผู้ถูกร้องเป็นกรรมการบริษัท ฯ อยู่ จึงได้ตรวจสอบเอกสารทางทะเบียนปรากฏว่าบริษัท ฯ ยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ จึงได้สอบถามไปยังพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ซึ่งได้ชี้แจงว่ายังไม่ได้ไปดำเนินการถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียนเนื่องจากหลงลืมและการหลงลืมนี้เกิดจากการที่บริษัท ฯ ไม่ได้ประกอบกิจการใดๆ เลยตั้งแต่จดทะเบียนตั้งบริษัทและไม่มีการจ้างพนักงานประจำแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามเมื่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ทราบเรื่องจึงได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ฯ ให้ตรงตามความเป็นจริงปรากฏในสำเนาหนังสือรับรองของนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า เมื่อได้มีหนังสือแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว และกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ฯ ได้รับทราบแล้วมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว แม้ยังมีได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง การได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือของ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๔ ประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่มีความว่า เมื่อพยานได้รับใบลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว พยานมิได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัทในทันทีเนื่องจากบริษัท ฯ มิได้ดำเนินการและไม่มีพนักงานบริษัทประจำ เวลาได้ล่วงเลยมานานจนลืม เมื่อได้รับการสอบถามจากผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงได้ไปดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๔

ส่วนคุณหญิงปรียา ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ เป็นใจความว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกโดยวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒ ให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท วงศ์อมร จำกัด ได้มีหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการทั้งสามบริษัทในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ได้รับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน

ถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกโดยวุฒิสภา ส่วนกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุลบัญชีกำไรขาดทุน และในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนปี ๒๕๕๒ ของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ นั้น ไม่ได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ ไม่เคยทำบัญชี ไม่มีความรู้ทางบัญชี เนื่องจากจบการศึกษาทางเภสัชศาสตร์ ที่ลงลายมือชื่อไปนั้นเป็นการรับรองของงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และได้ลงลายมือชื่อมาหลายปีแล้ว สำหรับงบดุลปี ๒๕๕๒ นั้น ผู้ทำบัญชีบริษัทได้นำมาให้ลงลายมือชื่อเหมือนเดิม ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แจ้งว่า ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แต่ได้รับคำชี้แจงว่าอยู่ในช่วงคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึง เดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ สามารถรับรองงบดุลได้ จึงได้ลงลายมือชื่อไป ผู้ถูกร้องที่ ๒ เห็นว่า การลงลายมือชื่อดังกล่าวไม่ทำให้กลับมามีฐานะเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ อีก เนื่องจากได้มีการจดทะเบียนถอนชื่อของตนออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒

ส่วนกรณีของบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เมื่อลาออกแล้วไม่ได้ติดตามเรื่องราวคุณหญิงวนิดา ฯ ได้ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทหรือไม่ เมื่อมีข่าวปรากฏทางสื่อมวลชนว่ายังมีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ อยู่ จึงได้สอบถามไปยังคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งคุณหญิงวนิดา ฯ ได้ยืนยันว่าได้รับแจ้งด้วยหนังสือและวาจาเรื่องการลาออกแล้วตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ และได้ให้คนไปดำเนินการถอนชื่อ แต่ไม่ได้ไปติดตามเรื่องและจะไปติดตามเรื่องให้ใหม่ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เห็นว่าการลาออกของตนนั้นมีผลสมบูรณ์แล้ว เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ประกอบมาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ นั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทสามารถกระทำได้โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัทและกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้ลาออกต้องไปแจ้งต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อขอถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ดังนั้นเมื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยทั้งหนังสือและวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัท ฯ ของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงทันที ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นหนังสือของคุณหญิงวนิดา ฯ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เพื่อประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาไม่ว่าความสรุปได้ว่าพยานในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท วงศ์อมร ฯ ได้รับแจ้งจากคุณหญิงปรีดา ฯ เมื่อประมาณวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ เป็นหนังสือและด้วยวาจาว่าขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เนื่องจากได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แต่พยานจำไม่ได้ว่า ได้ให้ใครไปดำเนินการถอนชื่อ และไม่ได้ติดตามเรื่องเพราะผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับบริษัท และไม่เคยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากบริษัท เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้สอบถามพยานในเรื่องการจดทะเบียนถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ประมาณเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ พยานจึงตรวจสอบและพบว่า ยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขทางทะเบียนแต่อย่างใด และได้ค้นหาหนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ก็ไม่พบ อย่างไรก็ตามพยานขอรับรองว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ แต่เนื่องจากพยานลืมจึงไม่ได้มีการไปแก้ไขทางทะเบียนให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง แต่ปัจจุบันพยานได้ดำเนินการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ดังปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๔ ส่วนในกรณีของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ พยานในฐานะเป็นผู้ถือหุ้นและกรรมการบริษัท ฯ ขอยืนยันว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยเป็นลูกจ้างบริษัท ไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงลายมือชื่อในแบบนำส่งงบดุล ฯ และในงบดุลปี ๒๕๕๒ ในฐานะผู้ทำบัญชีและกรรมการบริษัท เนื่องจากผู้ทำบัญชีนำมาให้ลงลายมือชื่อตามที่ปฏิบัติมาในปีก่อนๆ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าใจว่าลงลายมือได้เพราะเคยเป็นกรรมการบริษัท ในช่วงระยะเวลาระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึง เมษายน ๒๕๕๒

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังได้มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ว่าที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาบังคับใช้โดยอนุโลมนั้น เป็นขั้นตอนก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง คือ เมื่อวุฒิสภาได้มีมติเลือกบุคคลใดให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ผู้นั้นต้องลาออกจากการเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานว่าได้เลิกประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งต้องดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกมิฉะนั้นแล้วจะถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้ ได้ผ่านกระบวนการสรรหาและเลือกตั้งเรียบร้อยแล้ว และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการอีกแปดคน ซึ่งประธานวุฒิสภาได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งเรียบร้อยแล้ว จึงเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาหากปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. คนใดต้องพ้นตำแหน่งไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เพราะกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นยังคงเป็นกรรมการต่อไปจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาด

ในกรณีที่ต้องพ้นตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดว่ากระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ นั้น ย่อมไม่มีผลย้อนหลัง และไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นมาก่อนหน้าที่จะมีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพราะตามหลักกฎหมายมหาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ผ่านกระบวนการแต่งตั้งโดยชอบและดำรงตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติภารกิจ ใดๆ ย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดโดยสมบูรณ์ แม้จะมีการโต้แย้งว่ามีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรือมีลักษณะต้องห้ามจนกว่าจะมีการวินิจฉัยชี้ขาดถึงที่สุดโดยองค์การที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด เพื่อให้บริการสาธารณะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง หากปรากฏในภายหลังว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจริงตามคำคัดค้าน รัฐจะต้องคุ้มครองประโยชน์ของปัจเจกชนและประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ ก่อนคำวินิจฉัยนั้นๆ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ได้บัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่า เจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้น ต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ นำหลักการดังกล่าวมาใช้กับการ พ้นตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาด้วย นอกจากนี้รัฐธรรมนูญได้ใช้หลักการนี้ กับองค์กระอิสระตามรัฐธรรมนูญ คือคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย

ดังนั้น กรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ในฐานะองค์กรควบคุม ตรวจสอบในภาคมหาชน ต้องอยู่ภายใต้หลักการไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหลักการ ของความต่อเนื่องของบริการสาธารณะ เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ใช้หลักการข้างต้นกับสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งองค์กระอิสระอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็น่าจะใช้ได้ กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่นกัน

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณา เพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณีและสืบพยานเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ผู้ร้องโดย นายคำนวณ ชโลปถัมภ์ สมาชิกวุฒิสภา ผู้รับมอบอำนาจ แถลงสรุป ข้อเท็จจริงตามคำร้องและแถลงเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัทเกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้ทั้งสองเป็น กรรมการ ป.ป.ช. โดยมีคุณสมบัติไม่ครบ เป็นผลให้องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สมบูรณ์ มาตั้งแต่เริ่มแรก จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานว่าการกระทำอย่างไรจึงถือว่าเป็นการ ลาออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ผู้ร้องตอบการซักค้านของผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายกล้าณรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รับมอบอำนาจ ว่าการลาออกตามความหมายในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ ต้องมีหลักฐานที่ชัดเจนไม่ใช่การลาออกด้วยวาจา หนังสือลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้แม้จะยังไม่ได้จดทะเบียนทันทีหลังจากลาออก ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐาน เป็นหนังสือลาออก มีแต่พยานบุคคล คือคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งให้ถ้อยคำแก่คณะกรรมการการบริหาร และการยุติธรรม ว่าได้รับหนังสือจากคุณหญิงปรีดา ฯ แล้ว แต่ยังไม่พบว่าอยู่ที่ใด ผู้ร้องจึงเห็นว่า รับฟัง ไม่ได้ว่ามีการลาออกแล้ว

ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ติดใจซักค้าน และนำพยานบุคคล คือ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ขึ้นเบิกความ ยืนยันคำให้การของตนที่เป็นหนังสือซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ยื่นให้ศาลแล้ว

ศาลอนุญาตให้ผู้ถูกร้องซักถาม นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนน้อม ผู้แทนกรมทะเบียนการค้า ซึ่งเป็นพยานที่ศาลเรียกมาและอนุญาตให้ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ซักค้าน คำเบิกความของพยานสรุปได้ว่า ผลของการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท จะต้องพิจารณาจาก ความผูกพันระหว่างบริษัทซึ่งเป็นตัวการกับกรรมการบริษัทซึ่งเป็นตัวแทน เมื่อตัวแทนแจ้ง ความประสงค์ว่าขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อตัวการ คือกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทน บริษัท ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร ถือว่าการลาออกมีผล ส่วนจะมีผลผูกพันบุคคลภายนอก ก็ต่อเมื่อกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทได้นำเอกสารลาออกนั้นไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียน หุ่นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า การดำเนินการจดทะเบียนการลาออกเป็นหน้าที่ของบริษัท ไม่ใช่เป็น หน้าที่ของผู้ที่ลาออก

ข้อพิจารณาวินิจฉัย

สำหรับประเด็นที่พิจารณาวินิจฉัยประเด็นแรกตามประเด็นที่ผู้ร้องเสนอมานั้น สามารถนำมา เรียบเรียงใหม่เป็นประเด็นว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ อันทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ในประเด็นนี้เป็นเรื่องของการลาออก จากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่ามีผล ภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่ผู้ถูกร้องได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้วโดยทำเป็นหนังสือถึงกรรมการ

ผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท และกรรมการบริษัท ฯ ข้างต้นได้รับทราบแล้วภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ถือได้ว่าการลาออกมีผลแล้ว ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักของความผูกพันระหว่างตัวการและตัวแทนและตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เมื่อตัวแทนคือกรรมการบริษัทบอกเลิกการเป็นตัวแทนต่อตัวการคือ กรรมการผู้มีอำนาจแทนบริษัท และกรรมการผู้มีอำนาจแทน ฯ รับทราบ ถือได้ว่าการเป็นตัวแทนคือกรรมการบริษัท ฯ ลึ้นสุดลง แม้จะยังไม่ได้ไปจดทะเบียนการออกจากการเป็นกรรมการบริษัท จึงถือได้ว่าเป็นการลาออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง จึงถือได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ส่วนในประเด็นที่ ๒ ของผู้ร้องที่ระบุว่า หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสองแล้ว จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่นั้น เมื่อวินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนจึงไม่ต้องวินิจฉัยในประเด็นที่ ๒ อีก

ประเด็นที่ ๓ เป็นกรณีการลาออกของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือ คุณหญิงปรีญา ฯ จากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกด้วยวาจาจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว ต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ฯ และคุณหญิงวนิดา ฯ ได้ให้การยืนยันว่ารับทราบแล้ว แม้ว่าหนังสือลาออกของคุณหญิงปรีญา ฯ ทางคุณหญิงวนิดา ฯ อ้างว่าได้รับแล้วแต่หาไม่พบจึงไม่สามารถนำมาแสดงเป็นหลักฐานได้ก็ตาม ถือได้ว่าได้มีการลาออกแล้วด้วยวาจาและมีผลเป็นการออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักของความผูกพันระหว่างตัวการและตัวแทน และตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เมื่อตัวแทนคือกรรมการบริษัทบอกเลิกการเป็นตัวแทน ไม่ว่าจะป็นด้วยวาจาหรือด้วยลายลักษณ์อักษรต่อตัวการคือกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท และกรรมการผู้มีอำนาจแทนนั้นรับทราบแล้ว ถือได้ว่าการเป็นตัวแทนคือกรรมการบริษัทลึ้นสุดลง แม้จะยังไม่ได้ไปจดทะเบียนการออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และเมื่อการ

ลาออกนั้นได้มีผลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงถือว่าผู้ถูกร้องได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์และไม่ได้กระทำการฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ในประเด็นที่ ๔ ของผู้ถูกร้องที่ระบุว่า หากฟังได้ว่าหากผู้ถูกร้องทั้งสองคนหรือคนใดคนหนึ่ง กระทำการฝ่าฝืนดังกล่าวมาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความถูกต้อง สมบูรณ์หรือไม่หากฟังได้ว่าองค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรม ตามกฎหมายหรือไม่นั้น เมื่อวินิจฉัยแล้วพบว่าผู้ถูกร้องทั้ง ๒ ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนดังกล่าวจึงไม่ต้อง วินิจฉัยในประเด็นนี้

ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตาม เงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามของกรรมการ ป.ป.ช. จึงถือว่าไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ และการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องทั้งสองได้รับเลือก ให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์ จึงไม่มีปัญหากระทบต่อองค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและคณะกรรมการ ป.ป.ช.

นายสุจิต บุญบงการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง นายสนธิ วรปัญญา ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ นายสนธิ วรปัญญา ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยอ้างว่า นายอมร อมรรัตนานนท์ ได้มีหนังสือร้องเรียนว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งเป็นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญและฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิชญการโยธา พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด

ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วเห็นว่า กรณีนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม นั้น ไม่น่าจะต้องด้วยมาตรา ๒๕๘ (๓) ของรัฐธรรมนูญ ประกอบมาตรา ๑๑ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ คงมีเพียงประเด็นปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ กรณีพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ที่ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร

กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีจะถือว่า มีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวตามมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญ ประกอบมาตรา ๑๑ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญ ประกอบมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และต่อมาพลโท สวัสดิ์ และหรือ บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อพลโท สวัสดิ์ เป็นกรรมการบริษัททางทะเบียนดังกล่าว แต่ได้กระทำในภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่า พลโท สวัสดิ์ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ กรณีของคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ แสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เพียงแต่อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมาบริษัทดังกล่าวได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อคุณหญิงปรียาเป็นกรรมการบริษัท แต่ได้กระทำในภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา จะถือว่า คุณหญิงปรียา ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ หากฟังได้ว่ากรรมการทั้ง ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา หรือคนใดคนหนึ่ง กระทำการเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญ ประกอบมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญ ประกอบมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่ เพียงใด และหากฟังได้ว่า

องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

การรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ส่งเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สองราย คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ในข้อหา “กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ที่กล่าวบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

จึงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องพิจารณาวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า คำร้องขอดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติที่อ้างถึงหรือไม่ ซึ่งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวมีอยู่ว่า (๑) ประธานรัฐสภาจะต้องเป็นผู้เสนอเรื่องมา และ (๒) ปัญหาที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้นจะต้องเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำร้องนี้เสนอมาโดยประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภากำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน” โดยที่ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ประธานสภาผู้แทนราษฎรพร้อมด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ จึงเป็นกรณีที่ “ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร” ในวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นวันที่ยื่นคำร้องนี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น ประธานวุฒิสภาจึงเป็นผู้ที่มีอำนาจตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง แทนประธานรัฐสภาในการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ กรณีจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ (๑) ตามที่ได้กล่าวข้างต้น

สำหรับหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ (๒) ที่กำหนดว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้น ประธานวุฒิสภากำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยรวม ๔ ประเด็นด้วยกัน คือ

๑. พลโท สวัสดิ์ และคุณหญิงปรียา หรือผู้หนึ่งผู้ใด จะถือว่าได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง หรือไม่

๒. หากบุคคลทั้งสองหรือผู้หนึ่งผู้ใดได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่กล่าว กรณีจะถือว่าบุคคลนั้นได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตั้งแต่ต้น หรือไม่

๓. หากบุคคลทั้งสองหรือผู้หนึ่งผู้ใดได้ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่กล่าวแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

๔. ถ้าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

ดังนั้น จึงจำต้องพิจารณาว่า ประเด็นดังกล่าวข้างต้นนี้ ประเด็นใดบ้างที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ

เกี่ยวกับประเด็นที่ ๑ และที่ ๒ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่ละคน หาได้มีฐานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญไม่ เรื่องคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และพฤติการณ์ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นเรื่องเฉพาะตัวของกรรมการผู้หนึ่งที่จะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีหรือรายบุคคลไป มิใช่เป็นเรื่องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยรวมในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญอีกทั้ง คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และพฤติการณ์ ก็มีใช่เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่แต่ประการใด ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หรือพฤติการณ์ของตัวกรรมการในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงมิใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และไม่น่าจะอยู่ในข่ายบังคับของมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญซึ่งมุ่งหมายเฉพาะแต่องค์กรตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น โดยไม่รวมถึงตัวบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือองค์ประกอบขององค์กรนั้นด้วย

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ และองค์ประกอบขององค์กรนั้นๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าในขณะที่รัฐธรรมนูญเปิดช่องทางให้มีการโต้แย้งหรือคัดค้านต่อศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และพฤติการณ์ของสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๖ และของกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕๒ แต่ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติในทำนองเดียวกันนี้สำหรับกรณีของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การละเว้นดังกล่าวคงเป็นเรื่องจงใจของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ และคงต้องแปลความว่ารัฐธรรมนูญไม่ประสงค์ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว การตีความในลักษณะเช่นนี้มีเหตุผลสนับสนุนจากมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญเอง ซึ่งเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอให้วุฒิสภามีมติให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ใดพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุที่ “กระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง” ซึ่งบทบัญญัตินี้มีไว้สำหรับกรณีของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นการเฉพาะเท่านั้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าว จึงเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หรือพฤติการณ์ของพลโท สวัสดิ์ และคุณหญิงปรีญา มิใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ตามมาตรา ๒๑๖ ของรัฐธรรมนูญ

สำหรับประเด็นที่ ๓ และประเด็นที่ ๔ ที่ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับความสมบูรณ์ขององค์ประกอบและความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายของกิจการใดที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้กระทำให้ในขณะที่กรรมการบางคนมีปัญหาเรื่องคุณสมบัติ หรือลักษณะต้องห้าม หรือได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาเรื่องกิจการใดที่องค์กรใดได้กระทำให้ตามอำนาจหน้าที่ของตน และในภายหลังเกิดมีการโต้แย้งหรือคัดค้านในเรื่องความถูกต้องสมบูรณ์ตามกฎหมายของการกระทำกิจการดังกล่าว โดยอาศัยเหตุแห่งข้อบกพร่องตามที่กล่าว นั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น และเป็นปัญหาที่อยู่ในขอบข่ายของมาตรา ๒๑๖ ของรัฐธรรมนูญ ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ ทั้งนี้ อาจเทียบเคียงได้กับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญรับพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของประธานรัฐสภาในประเด็นเกี่ยวกับอำนาจของวุฒิสภาที่จะดำเนินการประชุมในขณะที่ยังมีองค์ประกอบไม่ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุผลที่กล่าว จึงวินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หรือพฤติการณ์ของพลโท สวัสดิ์ และของคุณหญิงปรีญา ตามมาตรา ๒๑๖

ของรัฐธรรมนูญ แต่ชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความสมบูรณ์ขององค์ประกอบ และความถูกต้องตามกฎหมายของกิจการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้กระทำไปในหน้าที่

คำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า โดยที่ตุลาการเสียงข้างมากได้รับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ถึงแม้ว่า (ตุลาการฝ่ายนี้) จะมีความเห็นไม่ตรงกันว่าประเด็นใดบ้างเป็นประเด็นที่อยู่ในขอบข่ายของมาตราดังกล่าว ก็ต้องถือว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยประเด็นหนึ่ง ประเด็นใด หรือทุกประเด็นที่ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอมาได้ ข้าพเจ้าจึงมีหน้าที่ ต้องพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ตามตุลาการเสียงข้างมากด้วย ดังต่อไปนี้

๑. กรณีของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ซึ่งถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตอนที่ได้รับเลือกและแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้น ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่าผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ด้วยการทำหนังสือลาออก ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทก็ได้รับทราบการแสดงเจตนาดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยมีหลักฐาน เป็นลายลักษณ์อักษรมาแสดง มีพยานบุคคลมาให้การต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อยืนยันความถูกต้องของ เอกสารที่อ้างส่ง จึงฟังได้ว่าพลโท สวัสดิ์ ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการในบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยมีผลทางกฎหมายแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นระยะเวลาถึง ๒ ปีกว่าก่อนหน้าที่จะได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยวุฒิสภา จริงอยู่ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของพลโท สวัสดิ์ มิได้ไปดำเนินการ จดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า จนกระทั่งวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ แต่เรื่องนี้ไม่เป็นเหตุที่จะเอาผิดกับพลโท สวัสดิ์ได้แต่อย่างไร เพราะการจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลง กรรมการบริษัทไม่ใช่เป็นเรื่องที่กรรมการผู้ลาออกจะต้องไปดำเนินการ คงเป็นหน้าที่ของบริษัทเท่านั้น และการละเลยหรือหลงลืมการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง ก็ไม่เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าบุคคลใดยังมีฐานะเป็นกรรมการของบริษัทอยู่ ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และบรรทัดฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ กรณีความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรี ๑๐ คน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว

๒. กรณีของคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในขณะที่วุฒิสภาได้มีมติเลือกคุณหญิงปรีญาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ เกี่ยวกับเรื่องนี้ คุณหญิงปรีญา ได้ชี้แจงว่าตนได้

แสดงเจตนาการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เมื่อทราบว่าตนได้รับการคัดเลือกโดยวุฒิสภาให้ เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทั้งนี้ โดยการแจ้งให้คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบทั้งด้วยหนังสือและด้วยวาจา ซึ่งคุณหญิงวนิดาก็ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๓ เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ แต่ก็ยอมรับว่าจำไม่ได้ว่าให้ผู้ใดไปดำเนินการถอนชื่อ ต่อนายทะเบียนบริษัทหรือไม่ และไม่ได้ติดตามเรื่องนี้เพราะคุณหญิงปรียาไม่เคยทำกิจการใดๆ กับบริษัท อีกทั้งไม่เคยได้รับประโยชน์ตอบแทนใดๆ จากบริษัทด้วย อย่างไรก็ตามสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วน บริษัทกรุงเทพมหานคร ได้มีหนังสือรับรอง ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๔ ระบุว่ามีการถอนชื่อ คุณหญิงปรียา ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๔ โดยคุณหญิงปรียายังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทอยู่ก่อนวันนั้น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทอยู่ในทะเบียนของกรมทะเบียนการค้า นั้น มิได้เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงฐานะอันแท้จริงของผู้ถูกร้อง แต่เป็นเพียงหลักฐานที่บุคคลภายนอกผู้สุจริต จะสามารถยกขึ้นอ้างได้เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายเท่านั้น หลักฐานและคำให้การของคุณหญิงวนิดา กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท มีเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าคุณหญิงปรียาได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด โดยมีผลทางกฎหมายแล้วก่อนครบกำหนด ๑๕ วันนับจากวันที่ได้รับเลือกโดยวุฒิสภา ถึงแม้ว่า จะยังมีได้มีการจดทะเบียนการพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัทกับนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท จนกระทั่งเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วเกือบ ๒ ปีก็ตาม

อาศัยเหตุและผลตามที่กล่าว จึงวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ต่างก็ไม่ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคสอง อันเป็นเหตุที่จะทำให้บุคคลทั้งสองนี้ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ หรือจะต้องถือว่าบุคคลทั้งสองนี้ได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติมาก่อน ดังนั้น ตามความเห็นของตุลาการเสียงข้างมาก จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย ประเด็นที่ ๓ และประเด็นที่ ๔ ที่ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้เสนอมา

นายสุจินดา ยงสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ได้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ โดยขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) จำนวน ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย หรือไม่

ประธานวุฒิสภายื่นคำร้องว่า นายอมร อมรรัตนานนท์ ได้มีหนังสือร้องเรียนว่ากรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท ซึ่งเป็นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย และเป็นการกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย

ประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา เพื่อพิจารณาศึกษาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือก ๑. นายเกริกเกียรติ ๑ ๒. พลโท สวัสดิ์ ๑ ๓. คุณหญิงปรีญา ๑ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

๑. ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ปรากฏว่านายเกริกเกียรติ ๑ มีชื่อเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุการโยธา แต่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าว

๒. ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ พลโท สวัสดิ์ ฯ มีชื่อเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือลาออกจากบริษัทดังกล่าว ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และต่อมาเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าว ซึ่งเป็นการดำเนินการจดทะเบียนในภายหลัง และเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

๓. ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ คุณหญิงปรีญา ฯ มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงการลาออกจากตำแหน่งกรรมการของบริษัท วงศ์อมร ฯ คงมีหนังสือจากคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทดังกล่าวอีกคนหนึ่ง ซึ่งรับรองว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร ออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าว และวันที่ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัททางทะเบียนนั้น ได้กระทำในภายหลัง และเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖

การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม...ฯลฯ....”

มาตรา ๒๕๘ บัญญัติว่า “ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้อง

(๑)ฯลฯ.....

(๒)ฯลฯ.....

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันหรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔)ฯลฯ.....

ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓)ฯลฯ..... ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับ” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) บัญญัติว่า

“ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการต้อง

(๑)ฯลฯ.....

(๒)ฯลฯ.....

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกันหรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔)ฯลฯ.....

เมื่อวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม.....ฯลฯ..... (๓).....ฯลฯ.....แล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการและให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับ”

จากการพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว ประธานวุฒิสภาเห็นว่าในกรณีของ นายเกริกเกียรติ ฯ ไม่น่าจะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) แต่คงมีประเด็นปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ กรณีพลโท สวัสดิ์ ฯ ที่ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียน เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีจะถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าวตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคท้าย หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ ตามประเด็นที่ ๑ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย และต่อมาพลโท สวัสดิ์ ฯ และหรือบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง กรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร โดยไม่ปรากฏชื่อ พลโท สวัสดิ์ ฯ เป็น กรรมการของบริษัททางทะเบียนดังกล่าว แต่ได้กระทำในภายหลัง ซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือก จากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าพลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) มาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ กรณีของคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดง การลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร ฯ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เพียงแต่ได้อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมาบริษัทดังกล่าวได้ไป ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร โดย ไม่ปรากฏชื่อคุณหญิงปรีดา ฯ เป็นกรรมการบริษัท แต่ได้กระทำในภายหลัง ซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าคุณหญิงปรีดา ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ หากฟังได้ว่ากรรมการทั้ง ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีดา ฯ หรือ คนใดคนหนึ่ง ใน ๒ คนนี้ กระทำการเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคแรก ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่เพียงใดและหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด

ประธานวุฒิสภาในฐานะทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าว เป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ จึงขอส่งเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาและวินิจฉัยเพื่อเป็นบรรทัดฐานต่อไป

พิเคราะห์แล้ว ประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ซึ่งมาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้น หรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

เรื่องนี้ แม้ว่าประธานวุฒิสภา ซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง สามารถที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ตามมาตรา ๒๖๖ ก็ตาม แต่เรื่องที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น จะต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร เท่านั้น จะเสนอเรื่องอื่นหรือเรื่องที่ไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร ไม่ได้ ดังนั้น ปัญหาข้อกฎหมายที่จะต้องวินิจฉัยประการแรก มีว่า เรื่องที่ประธานวุฒิสภา ซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภา เสนอนี้ เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร หรือไม่

ประธานวุฒิสภา ซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภา เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย รวม ๔ ประเด็น ซึ่งประเด็นที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การที่ที่ประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๓ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติเลือก พลโท สวัสดิ์ ๗ กับคุณหญิงปรีญา ๗ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น เป็นการที่บุคคลทั้งสองดำรงตำแหน่งโดยฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย หรือไม่ และประเด็นที่ ๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า หากการดำรงตำแหน่งของบุคคลทั้งสองเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ และฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังกล่าวแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลทั้งสองที่ผ่านมาจะมีผลเป็นอย่างไร คือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบุคคลทั้งสองคือ พลโท สวัสดิ์ ๗ และคุณหญิงปรีญา ๗ ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ หากขาดคุณสมบัติ ๗ ผลของการปฏิบัติหน้าที่ที่ผ่านมาของบุคคลทั้งสองจะเป็นอย่างไร จะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวไม่ใช่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร แต่เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลในองค์กรว่ามีคุณสมบัติครบตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ จึงไม่ใช่หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาคณะสมบัติดังกล่าว เมื่อที่ประชุมวุฒิสภาวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ลงมติรับรองว่า พลโท สวัสดิ์ ๗ และคุณหญิงปรีญา ๗ มีคุณสมบัติครบถ้วนและเหมาะสมจึงเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เช่นนี้แล้ว หากปรากฏว่าบุคคลทั้งสองไม่ปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญรัฐสภา มีอำนาจถอดถอนให้พ้นจากตำแหน่งได้ ประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่

ประธานรัฐสภาจะอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไม่ได้ เพราะมาตรา ๒๖๖ มิได้ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคุณสมบัติและถอดถอนบุคคลดังกล่าวได้

ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรรับเรื่องนี้ไว้พิจารณา วินิจฉัย สมควรให้ยกคำร้อง แต่ข้าพเจ้าเป็นเสียงข้างน้อย ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากมีมติให้รับเรื่องไว้พิจารณาและวินิจฉัย ข้าพเจ้าจึงขอทำคำวินิจฉัยตามประเด็นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย ๔ ประเด็นดังนี้

๑. การที่พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แต่ไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จะถือว่าเป็นการลาออกจากการ กรรมการ บริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ภายในกำหนด ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่

๒. หากฟังว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ลาออกจากการกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว เช่นนี้จะถือว่าพลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่

๓. การที่คุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือว่าได้ลาออกจากรับผิด วงค์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่

๔. หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสอง หรือคนใดคนหนึ่งมิได้ลาออกจากการกรรมการบริษัท ฯ องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ และหากฟังว่าองค์ประกอบ ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ผ่านมา จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด

ข้อเท็จจริงตามที่ผู้ร้องและผู้ถูกร้องทั้งสองนำสืบฟังได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสองได้รับเลือกโดยที่ ประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. และตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย มาตรา ๒๕๙ และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย บัญญัติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด หากดำรงตำแหน่งดังกล่าว ก็ต้องลาออกภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ ได้รับเลือก แต่ถ้ามิได้ลาออกภายในเวลาที่กำหนดให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งปรากฏว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ แต่ได้ลาออก

จากการเป็นกรรมการ โดยทำเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ยื่นต่อพลเอก เอื้อมศักดิ์ ฯ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ฯ ก่อนได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ประมาณ ๒ ปี และ พลเอก เอื้อมศักดิ์ ฯ ได้รับทราบถึงเจตนาการลาออกแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แต่ยังมีได้ ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท ฯ เพราะบริษัท ฯ ไม่เคยประกอบกิจการใดๆ ตั้งแต่ จดทะเบียนตั้งบริษัท ฯ และไม่มีการจ้างพนักงานประจำ จึงทำให้หลงลืมที่จะต้องไปถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียนบริษัท ฯ จนมีข่าวทางสื่อมวลชนว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท ฯ พลเอก เอื้อมศักดิ์ ฯ จึงได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ฯ ให้ตรงตามความเป็นจริง แต่ก็เป็นเวลาเกิน ๑๕ วันนับแต่พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนคุณหญิงปรีชา เกษมสันต์ ณ ออยุธยา ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท อมรเกษม จำกัด ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการทั้งสามบริษัทในวันเดียวกัน หลังจากที่วุฒิสภาเลือกให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำรงตำแหน่ง กรรมการ ป.ป.ช. คือวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ได้รับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียนโดยถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท อมรเกษม ฯ แล้ว และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ในระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ส่วนบริษัท วงศ์อมร ฯ นอกจาก ผู้ถูกร้องที่ ๒ จะยื่นหนังสือลาออกแล้ว ยังได้แจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจด้วยว่าขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แต่ด้วยเหตุที่กิจการของบริษัท วงศ์อมร ฯ เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา ฯ แต่เพียงผู้เดียวโดยเฉพาะผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงไม่ได้ติดตามว่า คุณหญิงวนิดา ฯ ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกจากการเป็น กรรมการบริษัท ฯ แล้วหรือไม่ จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์ เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่ายังมีชื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ อยู่ ซึ่งคุณหญิงวนิดา ฯ ยืนยันว่าได้ให้คนไป ถอนชื่อแล้วตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แต่ไม่ได้ติดตามเรื่อง จึงไม่ทราบว่าคนที่ให้ไปดำเนินการ ถอนชื่อออกจากทะเบียน มิได้ดำเนินการให้

พิเคราะห์แล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๗ บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการ และบริษัท และบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน” และหมวดว่าด้วยความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาตัวแทน มาตรา ๘๒๖ บัญญัติว่า “อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” และมาตรา ๘๒๗ บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสีย

ในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ” และมาตรา ๓๘๖ บัญญัติถึงการเลิกสัญญาว่า ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท จึงสามารถทำได้โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัทและกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อถอนชื่อตนเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่ พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ กรรมการผู้มีอำนาจทำแทนบริษัท และคุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท วงศ์อมร ฯ ย่อมมีผลทำให้การเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องทั้งสองระงับสิ้นทันที โดยผู้ถูกร้องทั้งสองไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์แต่อย่างใด ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ซึ่งวินิจฉัยว่า “การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทเท่านั้น.. โดยประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา ๑๐๔๒ บัญญัติว่า...มาตรา ๑๐๖๗ บัญญัติว่า...มาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า...มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า...และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า.....จากบทบัญญัติที่อ้าง....เห็นว่า การลาออกจากรายชื่อในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดแจ้งต่อนายทะเบียน..”

ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ประมาณ ๒ ปี ก่อนได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. เช่นนี้ การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในประเด็นที่ ๑ ว่าการที่ผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เช่นนี้ จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑

ลาออกจากกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ หรือไม่ ซึ่งได้วินิจฉัยแล้วว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากกรรมการบริษัท ๑ แล้ว เมื่อได้วินิจฉัยเช่นนี้แล้วจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นที่ ๒ ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าหากฟังว่าพลโท สวัสดิ์ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ลาออกจากกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่อีก เพราะผู้ถูกร้องที่ ๑ ลาออกภายในกำหนดเวลาแล้ว

ส่วนประเด็นที่ ๓ ที่ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยว่าการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือว่าได้ลาออกจากบริษัท วงศ์อมร ๑ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ๑ แล้วภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ประเด็นที่ ๔ ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าหากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสองหรือคนใดคนหนึ่งมิได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ๑ องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ และหากฟังว่าไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้น เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าผู้ถูกร้องทั้งสองได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ๑ ภายใน ๑๕ วันนับแต่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงถูกต้องสมบูรณ์ เมื่อองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถูกต้องสมบูรณ์เช่นนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า “หากฟังว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ผ่านมา จะมีผลอย่างไร”

ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา จึงให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประธานวุฒิสภามีหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอคำร้อง ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ สรุปความได้ว่า นายอมร อมรัตน์นันท์ ได้ยื่นคำร้องว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท ซึ่งเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

จากการพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว ผู้ร้องมีความเห็นว่ากรณีของนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ไม่น่าจะต้องด้วยมาตรา ๒๕๘ (๓) ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ คงมีประเด็นปัญหาที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

๑. กรณีพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่รับเลือกจากวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียนของบริษัทดังกล่าว เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีจะถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

๒. ตามประเด็นข้อ ๑ หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้กระทำความผิดตามมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

และต่อมา พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และหรือบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ เป็นกรรมการของบริษัททางทะเบียนดังกล่าว แต่ได้กระทำภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

๓. กรณีคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ เพียงแต่ได้อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมาบริษัทดังกล่าวได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการบริษัท แต่ได้กระทำภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่า คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

๕. หากฟังได้ว่ากรรมการทั้งสองคนหรือคนใดคนหนึ่งกระทำการเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่เพียงใด หากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย หรือไม่เพียงใด

ประธานวุฒิสภาในฐานะทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ส่งเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยเพื่อเป็นบรรทัดฐานต่อไป

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประชานวุฒิสภาในฐานะประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๖ จึงรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่สืบเนื่องมาจากคำร้องว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๒ คน กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ อาจส่งผลกระทบต่อประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และทำให้ผลการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งกรรมการและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้กระทำไปแล้วมีความถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า จากประเด็นที่ ๑ และ ๒ ของผู้ร้องที่ขอให้วินิจฉัยว่า การที่พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ นั้น ถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

เนื่องจากบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งกรรมการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไม่มีปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ประกอบมาตรา ๘๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๘๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๘๖ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ สรุปความในประเด็นเดียวกันนี้ได้ว่า การลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทนั้นสามารถกระทำได้ตลอดเวลาโดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน และเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดทะเบียน ดังนั้น กรณีนี้ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ดังกล่าวจึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทโดยถูกต้องแล้ว และเป็นการลาออกภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

สำหรับประเด็นที่ ๓ ผู้ร้องได้ระบุว่า การที่คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เพียงแต่ได้อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมาภายหลังได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการโดยไม่ปรากฏชื่อของคุณหญิงปรียา ฯ โดยกระทำภายหลังจาก ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าคุณหญิงปรียา ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่นั้น

คุณหญิงปรียา ฯ ได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ได้แจ้งให้คุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ เป็นหนังสือพร้อมทั้งบอกกล่าวด้วยวาจาว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพื่อให้คุณหญิงวนิดา ฯ ไปดำเนินการถอนชื่อตนออกจากกรรมการและถอนชื่อออกจากทะเบียนด้วย แต่โดยที่บริษัท วงศ์อมร จำกัด เป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งเป็นตึกแถวของคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งเป็นน้องสาวและตนไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือจัดการบริษัทนี้แต่อย่างใด จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่าตนยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด อยู่ จึงได้สอบถามเรื่องนี้กับคุณหญิงวนิดา ฯ และได้รับคำตอบยืนยันว่าได้รับแจ้งด้วยวาจาและหนังสือขอลาออกของตนแล้วเมื่อประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และคุณหญิงวนิดา ฯ ได้บอกว่าให้ตนไปถอนชื่อออกแล้ว ตนจึงไม่ได้ติดตาม อยากรู้ก็ตาม ตนเป็นเพียงผู้ถือหุ้นและเป็นกรรมการเท่านั้น ส่วนคุณหญิงวนิดา ฯ เป็นเจ้าของบริษัทและมีรายได้จากการให้เช่าตึกแถวเพียงเดือนละประมาณหนึ่งหมื่นบาทเศษเท่านั้น ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่คุณหญิงวนิดา ฯ รับไว้แต่เพียงผู้เดียว นับตั้งแต่ตนเริ่มเป็นกรรมการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงวันลาออกเมื่อต้นเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตนไม่เคยร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมใดๆ ในนามของบริษัทเลย และไม่เคยได้รับผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น พร้อมกันนี้คุณหญิงปรียา ฯ ได้ส่งมอบเอกสารเป็นหนังสือรับรองการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ลงนามโดยคุณหญิงวนิดา ฯ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ว่าคุณหญิงปรียา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกตั้งแต่วันที่ต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว กรณีจึงเป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ กล่าวคือ คุณหญิงปรียา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกโดยวุฒิสภาแล้ว

ดังนั้น จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองคน ได้แก่ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรก องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้น กรรมการและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า ทั้งพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มิได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่ประการใด กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งสองคนจึงปฏิบัติหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้ องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ มีความสมบูรณ์แล้ว และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อมร รัชศาสตร์ ตูลการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ (กรณีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ)

คำร้อง

ตามที่ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ โดยมีต้นเรื่องจากหนังสือร้องเรียนของ นายอมร อมรรัตนานนท์ ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน ๓ คน คือ ๑) นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ๒) พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ และ ๓) คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และประธานวุฒิสภำได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการการกบริหารและการยุติธรรมของวุฒิสภำพิจารณาแล้วเห็นควรส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ๔ ประเด็น คือ

๑. พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ ได้ทำหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด แต่ไม่ได้นำไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียน จะถือว่ามีผลเป็นการลาออกหรือไม่

๒. ถ้าฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ ได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่ต่อมาได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครในภายหลังซึ่งเกินกว่ากำหนด ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภำ จะถือว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ ได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อนหรือไม่

๓. กรณีคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่อ้างว่าได้ลาออกแล้ว และต่อมาบริษัทได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทหลังจากกำหนด ๑๕ วัน จะถือว่าคุณหญิงปรีดา ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

๔. หากกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งสอง หรือคนใดคนหนึ่งกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับมาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่ และหากองค์ประกอบของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่สมบูรณ์มาแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่

สำหรับกรณีนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ทางผู้ร้องเห็นว่าเป็นเพียงผู้ถือหุ้นของห้างหุ้นส่วน จึงไม่ต้องด้วยมาตรา ๒๕๘ (๓) แห่งรัฐธรรมนูญ จึงไม่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีนี้

การพิจารณาข้อกฎหมายในชั้นต้น

เห็นว่าคำร้องของผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภา ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เพราะไม่ใช่ “กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ...” โดยตรง แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของการเข้าสู่ตำแหน่งของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งวุฒิสภามีหน้าที่พิจารณาก่อนกรอกก่อนนำกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ทั้งปรากฏว่าสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้แจ้งให้ผู้ได้รับเลือกไปลาออกจากตำแหน่งต่างๆ หรือเลิกประกอบอาชีพตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ภายใน ๑๕ วัน มิฉะนั้นจะถือว่าผู้นั้น มิได้เคยรับเลือก และต้องดำเนินการสรรหาใหม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๑ อันเป็นการบัญญัติที่อนุমানได้ว่าหลังจากกำหนด ๑๕ วันนั้นแล้วก็ได้ให้วุฒิสภาดำเนินการแต่งตั้งให้เข้ารับหน้าที่ได้โดยสมบูรณ์ หากมีกรณีปรากฏในภายหลังว่า ผู้ได้รับแต่งตั้ง ไม่ได้ลาออกหรือเลิกประกอบอาชีพจริงก็เท่ากับผู้นั้นเป็นผู้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มากกว่า

สำหรับประเด็นคำร้องของผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาในประเด็นที่ ๔ เป็นลักษณะคำปรึกษา หารืออันอยู่นอกอำนาจศาลรัฐธรรมนูญจะรับพิจารณา แต่ถ้าพิจารณารัฐธรรมนูญในส่วนที่ ๒

มาตรา ๒๕๗ ถึง ๓๐๒ แล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติจำนวนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่จะเป็นองค์คณะไว้เลย เพียงแต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสามให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อให้นำมาตรา ๒๖๐ มาใช้บังคับกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น ในความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๐ วรรคสอง เมื่อมีการพ้นจากตำแหน่ง ให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ฯ (สำหรับในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มีบัญญัติไว้ ๒ แห่ง คือ (๑) มาตรา ๑๓ ว่าการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหลายกรณี แต่ “ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้และให้ถือว่าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่” และ (๒) มาตรา ๒๐ ว่ากรรมการต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม) ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๓๐๐ เองก็อนุমানไว้แล้วว่าในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ อาจมีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติบางคน ถูกถอดถอน หรือถูกดำเนินคดีอยู่ซึ่งจะปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้รวมทั้งกรณีที่กรรมการบางท่านลาออกหรือลาป่วย งานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็ต้องดำเนินต่อไปได้ ประกอบกับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ (ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว) ข้อ ๔ ได้กำหนดว่า “การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงเป็นองค์ประชุม” จึงเห็นได้ชัดเจนว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่จำเป็นต้องมีจำนวนเต็มอยู่ตลอดเวลา ตรีบาใดที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังมีเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ก็ต้องถือว่าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังปฏิบัติหน้าที่ได้

อนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยกรณีสิทธิรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดๆ ในห้างหุ้นส่วนบริษัท (คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔) ที่ผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาในฐานะประธานวุฒิสภาเสนอมาแล้วว่า

๑) กรรมการสามารถขอลาออกจากการเป็นตัวแทนได้ตลอดเวลา และการลาออกนั้นให้ถือหลักแสดงเจตนาด้วยหนังสือหรือวาจา หรือวิธีใดก็ได้

๒) การลาออกให้ลาออกจากบริษัทและเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้จัดการผู้มีอำนาจผูกพันบริษัท จะดำเนินการขอลาออกทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทต่อไป ผู้เป็นกรรมการที่ขอลาออกจะไปจดทะเบียนขอแก้ไขเองไม่ได้

ดังนั้น จะต้องนำสืบทางด้านข้อเท็จจริงประกอบกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญตามหลักการ
ขัดกันแห่งผลประโยชน์จึงเห็นว่าไม่ควรรับไว้พิจารณา เพราะมิได้เป็นการร้องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ
องค์กรตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๒๖๖ โดยตรง

แต่เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากให้รับไว้พิจารณาโดยมีเหตุผลหลักว่าหากมี
องค์ประกอบไม่สมบูรณ์ก็จะปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ หรือใช้อำนาจหน้าที่ไม่ได้ จึงต้องร่วมวินิจฉัยประเด็นต่างๆ
แห่งกรณีด้วย ดังนี้

การพิจารณาข้อเท็จจริง

จากการออกนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ซึ่งมีผู้แทนของ
ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภา (ผู้ร้อง) และผู้ถูกร้อง (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิง
ปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา โดยมีนายกล้าณรงค์ จันทิก และคณะ เป็นผู้รับมอบอำนาจกระทำการแทน)
และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ พยานของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และพยานของศาลรัฐธรรมนูญ
คือ นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนนุ่ม ผู้อำนวยการกองนิติการ กรมทะเบียนการค้า มาชี้แจงนั้นได้ความ
โดยสรุปว่า

๑) ตามที่พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้ทำหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท
เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ นั้น พลเอก เอี่ยมศักดิ์
ได้รับทราบเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ แม้จะได้ดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขรายชื่อ
ไว้ในภายหลัง (เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔)

๒) ตามที่คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท
วงศ์อมร จำกัด ตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ เมื่อได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต โดยคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ทำหนังสือรับว่าได้รับทราบการลาออกของคุณหญิงปรียา
เกษมสันต์ ณ อยุธยา แล้ว ต่อมาคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ยังมีหนังสือยืนยันว่าคุณหญิงปรียา
เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ทำหนังสือขอลาออกแต่ค้นหาไม่พบไม่ทราบว่าได้มอบให้ใครไปดำเนินการ
ถอนชื่อ เพราะไม่ได้ติดตามเมื่อเห็นว่าคุณหญิงปรียาไม่เคยทำกิจกรรมกับบริษัท และไม่เคยได้รับ
ผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ

๓) จากคำให้การของพยานของศาล (นางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนนุ่ม) ปรากฏว่าตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ถือว่ากรรมการบริษัทเป็นตัวแทนสามารถขอลาออกจาก
ตัวการ (กรรมการผู้มีอำนาจผูกพันบริษัท) ได้ตลอดเวลาโดยวิธีใดก็ได้ (ด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร)
โดยตัวกรรมการเองไม่ต้องไปดำเนินการขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเอง เพราะเป็น
หน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจผูกพัน

จากการพิจารณาข้อเท็จจริงทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคลแล้วเห็นว่า

๑) พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ มีหลักฐานชัดเจนว่าได้ขอลาออกถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว จึงไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด

๒) คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่มีหลักฐานเอกสารขอลาออกมายืนยัน แต่จากปากคำและเอกสารยืนยันที่ส่งมายังศาลจากคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ว่าได้รับทราบการลาออกด้วยวาจาและเอกสารแล้ว ประกอบกับบริษัทมิได้กระทำการที่มีผลตอบแทนแก่คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา จึงเชื่อได้ว่าคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจริง แม้จะไม่ได้ทำการพิสูจน์ตามหลักวิทยาการพิสูจน์หลักฐาน

คำวินิจฉัย

เมื่อปรากฏจากหลักฐานและข้อเท็จจริงประกอบกับหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทภายในกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคท้าย แล้ว จึงไม่ได้ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

สำหรับประเด็นที่ว่าผู้ถูกร้องเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยถูกต้องหรือไม่ และองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ จึงไม่ต้องวินิจฉัย

สรุปได้ว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนจึงมีความถูกต้องสมบูรณ์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์ ดร. อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิตินันท์ประภาส ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง การพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประธานวุฒิสภา (นายสนธิ วรปัญญา) ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ยื่นคำร้องต่อ ศาลรัฐธรรมนูญ^(๑) เพื่อพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ข้อเท็จจริงตามคำร้องนี้มีว่า นายอมร อมรรัตนานนท์ ได้มีหนังสือร้องเรียนต่อประธานวุฒิสภาว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน ๓ คน คือ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท ซึ่งเป็นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

ประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมของวุฒิสภา เพื่อพิจารณาศึกษาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม

๑.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(๑) คำร้องลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ นำส่งโดยสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ตามหนังสือที่ สว ๐๐๑/๑๓๔ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕

๑.๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ปรากฏว่านายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม มีชื่อเป็นหุ้นส่วน ประเภทจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิชญการโยธา แต่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วน ผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าว

๒. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์

๒.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด

๒.๓ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือลาออกจากบริษัทดังกล่าว ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าว ซึ่งเป็นการดำเนินการจดทะเบียนในภายหลัง และเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

๓. คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

๓.๑ ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๓.๒ ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อปรากฏเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด

๓.๓ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงการลาออกจากตำแหน่งกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด คงมีหนังสือจากคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทดังกล่าวอีกคนหนึ่ง มีหนังสือรับรองว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการ

บริษัทแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าว ซึ่งการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัททางทะเบียนนั้นได้กระทำในภายหลัง และเกิน ๑๕ วันนับแต่วันได้รับเลือกจากวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖

การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม... ฯลฯ ..”

มาตรา ๒๕๘ บัญญัติว่า “ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้อง

(๑) ฯลฯ.....

(๒) ฯลฯ.....

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ฯลฯ.....

ในกรณีที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณีเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ฯลฯ..... ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับ” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) บัญญัติว่า

“ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการต้อง

(๑) ฯลฯ.....

(๒) ฯลฯ.....

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔)ฯลฯ.....

เมื่อวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม.....ฯลฯ.....(๓).....ฯลฯ..... แล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการและให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับ”

ผู้ร้องเห็นว่าในกรณีของนายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ไม่น่าจะต้องด้วยมาตรา ๒๕๘ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. กรณีของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ที่ได้แสดงสำเนาหลักฐานหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา แต่ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อออกจากทะเบียนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีจะถือว่ามีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทดังกล่าวตามนัยมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่

๒. หากฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และต่อมาพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และหรือบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อพลโท สวัสดิ์ ฯ เป็นกรรมการของบริษัททางทะเบียนดังกล่าว แต่ได้กระทำในภายหลังซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าพลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

๓. กรณีของคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา เพียงแต่ได้อ้างว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว และต่อมาบริษัทดังกล่าวได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏชื่อคุณหญิงปรีดา ฯ เป็นกรรมการบริษัท แต่ได้กระทำในภายหลัง ซึ่งเกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีจะถือว่าคุณหญิงปรีดา ฯ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาก่อน หรือไม่

๔. หากฟังได้ว่ากรรมการทั้ง ๒ คนคือ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีดา ฯ หรือคนใดคนหนึ่ง ใน ๒ คนนี้ กระทำการเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือไม่เพียงใด และหากฟังได้ว่า องค์กรประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด

ประธานวุฒิสภามีหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ วรรคสอง พิจารณาแล้ว เห็นว่า “จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าว เป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ”(๒) ดังนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อเป็นบรรทัดฐานต่อไป

ในเบื้องต้นจะพิจารณาว่า เรื่องที่ประธานวุฒิสภามีหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้น อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๖ หรือไม่

(๒) ฟังสังเกตว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ” มิใช่ “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ” ดังที่ผู้ร้องอ้าง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

จะเห็นได้ว่า ข้อความในบทบัญญัติดังกล่าวที่ว่า “มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ” เป็นข้อความที่มีความหมายไม่แน่ชัด ดังนั้น เพื่อให้ได้ความแน่ชัดจึงต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าว

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นภายใต้หมวด ๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำให้ได้ทราบว่าแต่เดิม มาตรา ๒๖๖ ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่คณะทำงานยกร่างขึ้น และคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเห็นชอบด้วย มีข้อความ ดังนี้

“ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญว่าซ้ำซ้อนกัน ให้องค์กรนั้น หรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”^(๓)

ต่อมา ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาร่างมาตรา ๒๖๖ และเลขานุการคณะกรรมการฯ ได้รายงานที่ประชุมว่า “มาตรานี้เป็นเรื่องขององค์กรในรัฐธรรมนูญ เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า มีอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกัน ไม่เกี่ยวกับกระทรวงหรือกรม และไม่เกี่ยวกับองค์กรหนึ่งเกิดความรู้สึกขัดแย้งกับอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ เพราะถ้าศาลรัฐธรรมนูญใช้อำนาจเกินกว่าที่มีก็ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อจำกัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ” คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีมติให้ตัดคำว่า “ซ้ำซ้อนกัน” ออก เพราะนอกจากปัญหาอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ อาจจะซ้ำซ้อนกันแล้ว ยังอาจมีปัญหว่าองค์กรต่าง ๆ เถียงว่าไม่ใช่อำนาจของตนด้วย”^(๔)

ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฯ ในวาระที่ ๒ ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๖๖ ของคณะกรรมการฯ โดยไม่มีการแก้ไข^(๕)

(๓), (๔) และ (๕) รศ. มন্ত্রী รูปสุวรรณ และคณะ, เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน ๒๕๔๒, หน้า ๔๑๕

ตามที่กล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้น ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง ปัญหาอันเกิดจากการที่อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกัน หรือที่เกิดจากองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดองค์กรหนึ่งปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่นั้นๆ

พิจารณาแล้ว เห็นว่า วัตถุประสงค์หลักของคำร้องดังกล่าวก็คือ “หากพึงได้ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งสองคนดังกล่าวข้างต้นหรือคนใดคนหนึ่งทั้งสองคนนี้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา ๑๑ (๓) และมาตรา ๑๑ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวหรือไม่เพียงใด และหากพึงได้ว่าองค์กรประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ และของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่”

จะเห็นได้ว่า เรื่องที่ผู้ร้องเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยมิใช่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หมายถึง ปัญหาอันเกิดจากการที่อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกัน^(๖) หรือจากการที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่นั้นๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น

(๖) ตัวอย่างของกรณีที่มีปัญหาว่า อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกันก็คือ กรณีที่พรรคประชากรไทยได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารของพรรคนี้ตามมติที่ประชุมใหญ่สามัญ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๑ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อให้ นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาตอบรับหรือไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคดังกล่าวภายในสามสิบวัน ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ต่อมา ในวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ นายวัฒนา อัสวเหม กับพวก รวม ๑๒ คน ได้มีหนังสือขอให้ นายทะเบียนพรรคการเมืองระงับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคประชากรไทย ตามที่พรรคประชากรไทยได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งจะมีผลให้นายวัฒนา อัสวเหม กับพวก รวม ๑๒ คน พ้นจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคประชากรไทย หลังจากนั้นศาลแพ่งได้มีหมายห้ามชั่วคราว ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ ห้ามประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคประชากรไทยของนายวัฒนา อัสวเหม กับพวก รวม ๑๒ คน

ดังนั้น เรื่องที่ประธานวุฒิสภำทำหน้าทีประธานรัฐสภาเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา
วินิจฉัยดังกล่าวข้างต้น จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ
ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิติทัณฑ์ประภาศ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

- จนกว่าศาลจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า ห้ามห้ามชั่วคราวดังกล่าว
เป็นเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามที่รัฐธรรมนูญ
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดไว้ จึงเสนอเรื่องต่อ
ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลแพ่ง
ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้พิจารณาวินิจฉัย ซึ่งเป็นปริยาย
ว่ากรณีนี้มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ (ดูคำวินิจฉัยของ
ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๑)

จะเห็นได้ว่า กรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่มีปัญหาว่า อำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมและของคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง (ซึ่งต่างก็เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ) ว่าซ้ำซ้อนกันตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖
ดังกล่าวแล้วข้างต้น

คำวินิจฉัยของ นายอรรถ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอให้วินิจฉัยองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ข้อเท็จจริงได้ความว่า นายอมร อมรรัตนาพันธ์ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาว่า คุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม และพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ เนื่องจากดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท โดยคุณหญิงปรีดา ๑ ดำรงตำแหน่งกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด นายเกริกเกียรติ ๑ ดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด พิษณุการโยธา และพลโท สวัสดิ์ ๑ ดำรงตำแหน่งกรรมการของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด

กรณีตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อปรากฏว่า กรรมการ ป.ป.ช. ยังคงดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนบริษัท ในขณะที่ดำรงตำแหน่งอยู่ กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้น ต้องพ้นจากตำแหน่งโดยผลของกฎหมายทันที เพื่อให้ปรากฏความชัดเจน เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) จะต้องดำเนินกิจกรรมขององค์กรอิสระ ในการทำหน้าที่ภายใต้กรอบแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการที่ปราศจากอำนาจของกรรมการ ป.ป.ช. อาจขัดต่อความชอบธรรมในกระบวนการดำเนินการ หากได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๓ (๕) นอกจากนี้ ยังอาจจะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการดังกล่าวโดยปราศจากอำนาจ หรืออาจขัดต่อความชอบธรรมในกระบวนการดำเนินการได้

ประธานกรรมการบริหารและการยุติธรรมของวุฒิสภาได้ทำการสอบสวนแล้วมีปัญหาเฉพาะกรณีของ พลโท สวัสดิ์ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และคุณหญิงปรีดา ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีปัญหาดังนี้

๑. หากกรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๒ คน หรือคนใดคนหนึ่ง ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย จะถือว่ากรรมการผู้นั้นเคยได้รับเลือกให้เป็น กรรมการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้หรือไม่

๒. กรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๒ คน หรือคนใดคนหนึ่งทีละออกจากกรรมการบริษัทโดยมีหลักฐาน มาแสดงและไม่มีหลักฐานมาแสดง แต่ไม่ได้ไปทำการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงการเป็นกรรมการต่อ นายทะเบียน จะมีผลเป็นการลาออกที่สมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย หรือไม่

๓. หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๒ คน หรือคนใดคนหนึ่ง กระทำการฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย และการลาออกจาก การดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัท หรือผู้ถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีได้ไปทำการจด ทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไม่ถือว่าเป็นการลาออกตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของ กรรมการและของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเป็นการถูกต้องชอบธรรมและมีความสมบูรณ์ตามกฎหมาย หรือไม่ เพียงใด และองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ หรือไม่

ประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ ๗ มาตรา ๕๑ วรรคสอง เห็นว่ากรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องชี้แจงแล้ว

คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า

๑. พลโท สวัสดิ์ ๗ และคุณหญิงปรีชา ๗ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย หรือไม่

๒. หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลทั้งสอง และของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และองค์ประกอบคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่

ตามปัญหาข้อแรกที่ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ กระทำฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) วรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย หรือไม่ นั้น แยกพิจารณาดังนี้

เกี่ยวกับ พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องได้อ้างส่งหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ต่อศาล ซึ่งตามหนังสือแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทก็ได้ลงนามรับทราบทำหนังสือลาออกนั้น ประกอบกับ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ได้มาเบิกความเป็นพยานยืนยันต่อศาลว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้ยื่นหนังสือลาออกแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ได้ลงนามรับทราบในวันเดียวกัน

สำหรับกรณี คุณหญิงปรีญา ฯ นั้น มีปัญหาตามข้อกล่าวหาเฉพาะการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพียงบริษัทเดียว ข้อนี้ คุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงยืนยันว่า ผู้ถูกร้องได้บอกด้วยวาจาและยื่นหนังสือแสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร ฯ ต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท ตั้งแต่ประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และคุณหญิงวนิดา ฯ ได้ให้การเป็นหนังสือต่อศาลยืนยันว่า ผู้ถูกร้องได้บอกด้วยวาจาและแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรว่า ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท ที่ไม่ได้ไปจดทะเบียนแปลงทางทะเบียนเพราะตนหลงลืม แต่ปัจจุบันได้จดทะเบียนแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทนั้นอาจทำได้ด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

พยานหลักฐานของผู้ถูกร้องทั้งสองฟังได้มั่นคงว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ คุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เมื่อต้นเดือน

เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย ผู้ถูกร้องทั้งสองจึงไม่ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญตามบท มาตราดังกล่าว ผู้ถูกร้องทั้งสองได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบ

ตามปัญหาข้อสุดท้ายที่ว่า หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และวรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ (๓) และวรรคท้าย การปฏิบัติ หน้าที่ของบุคคลทั้งสองและของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และองค์ประกอบ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสมบูรณ์หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบแล้ว กรณีตามปัญหา ดังกล่าวก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ